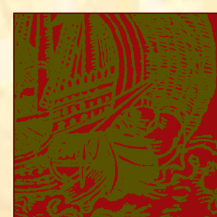

**DOBŘÁ
ADRESA**

Z obsahu

Rozhovor s editorkou díla
A. V. Friče Yvonnou Fričovou

O inscenaci Zkrocení zlé ženy

O nové knize Michala Šandy

Fotografie Aloise Nožičky

Obsah:

O čem se ne(mluví)

Martin Belásek: **Kam s tou zatracenou kytkou?**

Jakub Šofar: **Nezabiješ stín... ani na Stalingradě**

Vladimír Novotný: **Ženy jsou kritické – ale ne literárněkritické!**

Rozhovor

Dokud budou mít nějaký obsah slova jako přátelství, čest, nezištnost nebo tolerance..., rozhovor s editorkou díla A. V. Friče Yvonnou Fričovou

Hans Staden: **Jak divoši měli u sebe otrocka, který mě stále pomlouval a byl by rád viděl, aby mě brzy zabili...**

Fotografie

Alois Nožička (fotografie), Jiří Gold (básně): **Seschlý čas na tváři kamene**

Výtvarné umění

Michal Šanda: **Strom rodu Eusebia I. Hroděje barona von Choroun und Rassowitz**

Divadlo

Lenka Nejezchlebová: **Dobrej kus na můj vkus!**

Literatura

Vladimír Novotný: **Šandův hold bluesmanství a bluesografii**

Štefan Švec: **Kaprálova poezie je dvojdomá**

Co se chystá

Co chystá k vydání nakladatelství Argo

Představujeme Vám

(nová jména české poesie a prózy)

Zora Šimůnková: **Než mě Bůh tiple jako cigaretu**

Na titulní stránce: Žďár nad Sázavou (viz článek na str. 8), foto Petr Boček

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 9, ročník 1. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Radim Kopáč. Redakce: Pavel Hájek, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Milí čtenáři,

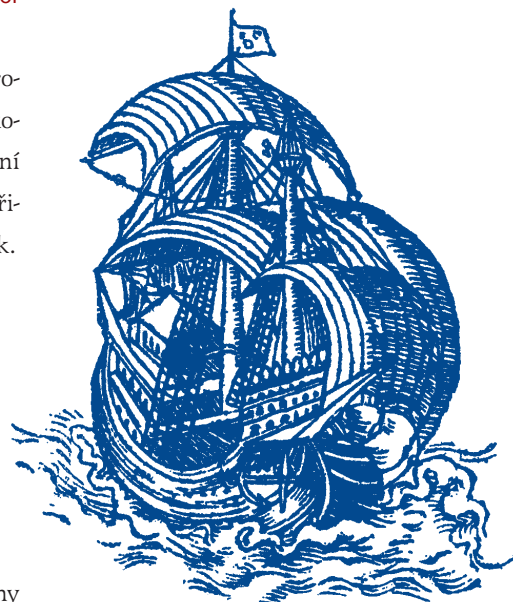
léto je fuč, zrají ořechy a v napjaté mezinárodněmnohohodnotné a světobankové atmosféře nám dozrálo i deváté číslo Dobré adresy, kde... Moment. Víte, že ženy jsou kritické – ale ne literárněkritické!? Jak to s tím souvisí? Inu, souvisí. Protože dokud budou mít nějaký obsah slova jako přátelství, čest, nezištnost nebo tolerance... Co je zas tohle? Možná si myslíte, že strom rodu Eusebia I. Hroděje barona von Choroun und Rassowitz... Ale to by člověk nesměl tvrdit, že nezabiješ stín... ani na Stalingradě, a pak to večer po hospodách zas všechno vyvracet. Nejhuř to dopadne, když Vám někdo nakuká jak divoši měli u sebe otroka, který mě stále pomlouval a byl by rád viděl, aby mě brzy zabili. Jde Vám z toho hlava kolem? Není to všechno! Jenže taky není čas. Ale než mě Bůh tiple jak cigaretu, dám si dobrou kus (na můj vkus!). Co Vy na to?

Na shledanou s Vámi se těšíme 31. října 2000.

Radim Kopáč

šéfredaktor

P. S.: Srdečně Vás zveme na **Večer Dobré adresy**, který proběhne v neděli 8. října 2000 od 17. hodin v divadle Šuplík (Prokopova 16/100, Praha 3–Žižkov). Vystoupí členové redakce s vlastní básnickou, prozaickou a literárněvědnou tvorbou. Jako host je přizván Vít Kremlička. Večer moderuje a ohňostroj zajistí Viki Shock.

Autor se omlouvá

čtenářům, že při přepisování a korigování recenze knihy Boženy Správcové Spravedlnost (Vladimír Novotný: Jak zlý skřet, tak zlý svět, Dobrá adresa č. 8/2000) nezaregistroval lapsus, který se mu vloudil do závěru textu. Místo „...porodí mládence, z něhož vyroste sám Václav Klaus, hyperborejec nad hyperborejce“ je správně „...porodí mládence, z něhož vyroste sám Václav Havel nebo Klaus, hyperborejci nad hyperborejce“. Mea culpa.

O
čem
se
(ne)
mluví

Kam s tou zatracenou kytkou?

vypadají šťastně. Jak se ukáže později, nemýlím se.

O čtyři minuty později projíždí náměstím skupina raných bicyklistů. Všichni mají helmy, ale ani jeden hasičskou. To nebudou mladí básníci, říkám si, vypadají zdravě. Jak se ukáže později, nemýlím se.

Pak projde spousta dalších lidí a restaurátér-pizzerista vytáhne nad stolký červeno-bílé slunečníky. V půl deváté se u vyvěšené městské mapy objeví černě oděný mladík, vousatý až za ušima. Má roztěkaný pohled a v tváři jemnost předčasně zmoudřelého Karafiátova Broučka (zajímavé přirovnání!). To bude mladý básník, říkám si. Jak se ukáže později, nemýlím se.

Všimněte si, prosím, že se v této reportáži nikdy nemýlím. Za prvé si to ve vlastním materiálu můžu dovolit a za druhé, člověk se nikdy nemýlí, zaznamená-li klišé.

Skrze odhadování mladých básníků jsme se dostali až skoro k hodině H. Je za deset minut deset a já se pomalu vydávám k místní Základní umělecké škole, kde se celá sláva bude konat. Cestou mýjím nástěнку Klubu českých turistů Kutná Hora.

Víte, co je to „perex“? Perex je v článku první, většinou zvýrazněný odstavec, který má přinutit čtenáře, aby začal číst i takovou hloupost, jako je reportáž z vyhlášení výsledků soutěže mladých básníků. Konkrétně jde o Ortenovu Kutnou Horu 2000. Nyní, když se čtenář začel a funkce perexu se tedy splnila, můžeme začít.

Na básnické soutěže nikdy nepřijíždějte s předstihem! Stačí tak hodinka času před zahájením a přistihnete se, kterak stojíte osamělí na poloprázdném ranním náměstí v úplně cizím městě a přemýšlíte, kteří z těch divných mladých lidí, co kolem vás pořád procházejí, jsou mladí básníci. Je málo psychotičtějších pocitů na světě.

Mně se něco podobného stalo v Kutné Hoře začátkem letošního září. Kutná Hora je město hezké, přiměřeně historické, jen v sobotu v osm hodin ráno trošku leklé. Ale aspoň je možné usednout na opuštěné lavičky na náměstí a kochat se. Náměstí se zalidňuje postupně, v osm deset například prochází od dolního konce k hornímu dvojice roztomile nedospalých milenců. To nebudou mladí básníci, říkám si,

„KČT KH byl založen roku 1907,“ hlásí báživě skrčená písmenka v růžku. Jsou napul překrytá zoufalým výkřikem: „Přijímáme nové členy!“. Pod výkřikem je malá hromadná fotografie z výletu pěti zbylých (zřejmě zakládajících) členů na Kokořín. Hledám symbolické analogie mezi nástěnkou a situací české poezie, ale nedaří se mi to.

K desáté hodině je nás v sále Základní umělecké školy naskládáno tak ke třicítce mladých básníků. Přiznám se, že některé bych od normálních lidí nerozeznal. Předseda poroty, staříčkový režisér Ota Ornest (mimochodem bratr Jiřího Ortena), nás ví-

Všimněte si, prosím, že se
v této reportáži nikdy
nemýlím. Za prvé si to ve
vlastním materiálu můžu
dovolit a za druhé, člověk
se nikdy nemýlí,
zaznamená-li klišé.

reportáž z vyhlášení výsledků

Ortenovy Kutné Hory 2000

tá a třesavě usedá na své místo v první řadě. Šikulka! Všichni tleskají.

Začíná poetický pořad, komponovaný z oceněných veršů. Bude dlouhý. Dvě konzervatoristní dívky (sympatické brunetky) a chlapec (kudrnatý blondýn, aby si užily i slečny) velmi procítěně odkrajují slovo od slova a pokládají se do textů. Oči mají upřené až do věčnosti v protější zdi. Občas vedou monolog, občas dialog, občas mluví dvojhlasně a semtam je přeruší flétnová improvizace. Celé je to umělecké, až to bolí.

Z mého místa je velmi dobře vidět, který mladý básník či básnička je právě recitován. Jakmile se ozve (ovšemže procítěně vyslovené) jméno, někdo v hledišti se buď předkloní (aby si to lépe vychutnal), nebo

zkusí vevrtat se úplně do křesla (aby nebyl vidět). To častěji. Není nic příjemného slyšet své rok staré (a tedy pro autora už hloupé, tolik hloupé) verše recitovat, navíc čím dál víc procítěně.

Konečně pořad končí a nastává vyhlášení. První cena není ani v sedmém ročníku soutěže udělena, je to už takový místní folklor. Ještě vloni bylo opakováno, že se neobjevila dostatečná básnická individualita, letos je přiznáno, že nejsou peníze na vydání slíbené sbírky. Pravda je asi obojí. Nedostatek prvních cen je ale vyvážen inflací cen druhých a třetích. Je jich rozdáno po dvou. A jelikož Poezie potřebuje i poddůstojníky, následuje devět čestných uznání. Během ceremoniálu sám důstojný Ota Ornest rozdál

třináct diplomů a třináct karafiátů v celofánu. Šikulka! Pokaždé se slušně tleskalo.

Končí oficiální část a následuje přestávka. Neocenění tvůrčové postě listují rozdanými sborníčky a nemůžou uvěřit, že v nich není jejich jméno. „Senilové,“ ulevují si na adresu poroty a komponují do sešitků první náčrty zhrzených veršů o nekonečné nespravedlnosti vesmíru. Ocenění tvůrčové sedí s neskladnými karafiáty v rukou a porotce nikterak nebrání. Buď se přitrouble usmívají štěstím, anebo přemýšlejí, kam s tou zatracenou kytkou. Uvidí se později.

Přestávka končí a nastává seminář o mladé poezii. Nejprve se hlásí o slovo hysterická, promiňte, ctihodná paní učitelka dramatické výchovy, která připravila kom-

ponovaný pořad na začátku. Po jedné ruce má recitátora, po druhé recitátorku (zbylá dítká kamsi utekla), vyslovuje velice pečlivě, až dramaticky, a ptá se mladých básníků, co se jim na přednesu případně nelíbilo. Nikomu se do hodnocení nechce, ale po vyzvání všichni pořad chválí. Ke chvále se připojují i porotci a v jednom okně se marně snaží prorazit sklo ven nešťastná vosa. Když chvála (podněcovaná novými a novými dotazy paní učitelky) pokračuje tři čtvrtě hodiny, vyhlížím si okno a přemýšlím, jak se převětlit ve hmyz. Ota Ornest vstává, omlouvá se a odchází. Je reprezentativní postavou celé soutěže. Ano, šikulka! Všichni tleskají.

Pokračuje diskuse. Činný je zejména poslední čestně uznáný, jakýsi Ondřej Sý-

kora. Stále opakuje, že byl zvědavý, jak budou znít jeho básně nahlas. Potom opakuje, že byl spokojen. Netuším, jestli to souvisí. Porotkyně vyzývají oceněné i neoceněné, aby své básně přišli recitovat sami. Ze čtyř cenami oceněných recitují tři. Pak se hlásí mladík, který oceněn nebyl, a všichni se těší na nevšední zážitek. Ten se dostavuje. Po dvanácté úděsné básni začíná zoufalý spontánní potlesk, který má mladíka konečně vyhnat z pódia. „Já vím, že chcete, abych už šel pryč,“ praví nemilosrdně mladík a v očích mu plane žár poetické vášně, „ale já vám chci přečíst ještě dvě básničky!“ Přechte jich ještě devět. Četl by dál, ale všichni raději začínají znovu chválit paní učitelce recitační pásmo. Jelikož ale mladík zjevně touží po uznání, vyptal jsem se aspoň na jeho jméno jeho kamarádů. To abych ho mohl v této reportáži zmínit. Jmenuje se Lukáš Neubert, tak si ho raději nepamatujte.

Po jeho vystoupení už nikdo po pokračování diskuse netouží. Porotkyně ukončují seminář, básníci se kolem nich seskupují, baví se navzájem a odcházejí na osamělé procházky městem, než jim pojede vlak. Jeden z nich,

dokonce některý z oceněných, pak projeví skutečnou poezii v sobě a darovaný karafiát zbavený celofánu zabodne do omšelé díry v zapadlé domovní zdi na druhém konci města. Když jsem ho tam našel (a slušelo mu to), nechal jsem ho tam neznámé dívce, pro kterou ho ostatně básník určitě zamýšlel, a přestal jsem se o budoucnost české poezie bát.

Martin Belásek

P. S.: Popis mých osobních pocitů z vyhlášení je v této reportáži pochopitelně nejdůležitější věc na světě, ale nakonec jsem si uvědomil, že bych vám mohl nabídnout i seznam porotců a oceněných s ukázkami z jejich veršů. Takže tady jsou:

Porota (v tradiční sestavě): doc. **Ota Ornest** – dramaturg, režisér, překladatel, bratr, šikulka (předseda), PhDr. **Marie Rut Křížková** – literární historička, editorka, pedagožka, **Lenka Chytilová** – básnířka, překladatelka, nakladatelská redaktorka, středoškolská profesorka, rozbíhačka diskusí, **Rudolf Matys** – básník, literární kritik, redaktor ČRo 3, nepřítomný nejen duchem (členové).

Ocenění: První druhá cena (autentický název): **Kristína Hejdová** – křehká a sympatická hnědovláska, hezčí spíš z profilu než zepředu, ale protřelá a v básnickém soutěžení zkušená. Studentka VOST JABOK Praha (co to proboha znamená?)

Noc pod širákem

*Cosí se ve tmě pohnulo
Snad zip od spacáku
nebo od
borůvkové oblohy
Hvězdy jak drobenka na koláči
Sypou se z výšky
Na naše hlavy
dopadá jejich stín a desítky tisíc let*

*Cosí se ve mně pohnulo
Snad výčitky snad láska
Noc les a dřevo voní a hvězdy
pro nás ještě dýchají*

reportáž
z vyhlášení
výsledků
Ortenovy Kutné Hory 2000

Druhá druhá cena: **Ondřej Lipár** – sympatický tíchý mladík, bez touhy účastnit se diskuse, ale násilně do ní zatažený. Student Obchodní akademie.

***

*Spálený listí
a světlehnědá tma
„a co tak k večeru děláte, mistře“
„naberu světlo do dlaní a předstírám tokání,
příležitostně dělám něco šíleného,
spím a mluvit se moc nesnažím,“ „mistrné,
věru, tak takové lidi, pane, ty já беру“ „berte,
berte dokad' dávám. jak jsem zmínil – dlaně plné“
už to samo o sobě sem světlo hrne,
světelná vánice v tmavé komoře, v komůrce
jak z bordelu „tam to světlo semelu
s tou už dřívě zmiňovanou tmou“ (ať se
z toho třeba všichni postaví na hlavu)*

Druhá třetí cena: **Teodora Žurková** – spolužačka K. Hejdové z VOST JABOK Praha. VOST JABOK je tedy velmi úspěšná škola (má ještě jedno čestné uznání). Bezpochyby, stejně jako vloni, náhoda.

Dubnování

*Až mi hrud' sluncem a jarem pukne
Nebudeš při tom
Nevadí. Rozletím se.*

*Až se mi v šíleném záklonu smích z úst
posype
Nebudeš přitom
Nevadí. Rozsypu se.*

*To až mi narostou vlasy a paže
To si tě najdu a vsadím tě do nich
Nevadí? Prorostu tě.*

První třetí cena: **Honza Petružela** – vousy, také už zkušený poetický soutěžící, minulý rok měl cenu dokonce druhou, příští bude porotcem, jak mu bylo nabídnuto. Údajně studuje bohemistiku.

Kolo 36

*kolo cyklisty
dlouho jezdí v oblacích
a nenachází
cyklistu svého
párkaře usazeného
v kiosku na rohu ulice
prodavače perníkových srdcí
žebráka malých dívenek
se špinavými koleny
a upatlanou tváří
milovníka ananasového dortu
cyklistu velkého formátu*

O
čem
se
(ne)
mluví

Nad některými krámy na hlavní ulici (bývalá třída Pionýrů, kterou kruhovitě obepínala z jedné strany ulice Marxova, z druhé strany ulice Engelsova), stejnými, podle jednoho vzoru, jsou nad vstupními dveřmi z červené hlíny vypálené jakési vývěsní štíty: tu madona socialistického realismu tiskne pecen k hrudi, tu jiná madona socialistického realismu svírá láhev mléka, tu budovatel nových zítřků nabízí ošatku salámů, buřtíků a párků. Jakoby nám oznamovali: Takto uspokojujeme základní lidské potřeby, ve společnosti, ve které je každý svobodný. Vše je veselé a zářivé.

Nezabiješ stín... ani na

O d počátku roku 1949 bylo zřejmé, že jedinou cestou k rozvoji výroby a vytvoření pracovních příležitostí na Žďársku je vybudování většího investičního celku – slévárny a strojírny. Po schválení státními orgány započala dne 2. května výstavba nového závodu. (...) Rozloha staveniště činila 45 hektarů. Pro rok 1949 se počítalo se základními terénními úpravami, vybudováním komunikací a ubikací pro dělníky. 16. prosince vjela slavnostně vyzdobená lokomotiva s prvním vlakem na vlečku staveniště. Pozemky pro novou továrnu poskytlo město zdarma. Po celý rok se zde střídaly mládežnické brigády z celé republiky, včetně Slovenska.“ (Stručné dějiny města Žďaru nad Sázavou)

Rodný město

z hospod kráčež vožralý
v kině běží pohádka,
prase vezou na jatka
policie projíždí,
čas má tempo hlemýždí
rodný město plný krabic
slibů drbů lží a pranic
je mi z toho vážně na nic

„Do poloviny roku byla dokončena slévárenská hala a budovala se elektrická tavicí pec, opět za pomoci rakouských odborníků. K urych-

kolážovaná pohlednice ze Žďáru nad Sázavou

Žďár nad Sázavou, foto Petr Boček

Zlatý tele

Zlatý malý tele
chvěje se v klíně Spasitele
na poplach bije směle.
Děvčátko močí hrůzou
co všechno mnozí můžou,
nese svou kůži na trh
chytá ten správný vítr.
Zmateně zpívám koledu
nevím, co ještě provedu
snad sebou praštím o zem,
snad vydám moudra hrozen,
a nebo jedním rázem
dopadnu jak ten blázen
ten co Bůh ho seslal na zem
ten
jehož zlatý tele
chvělo se v klíně Spasitele
na poplach vyzváněli směle.

„Růst obyvatelstva souvisel s novým administrativním uspořádáním, vznikem žďárského okresu a především se zahájením výstavby Žďárských strojíren a sléváren. S tím souvisela výstavba nových obytných komplexů, na zdejší poměry netypických, protože se jednalo o rychlejší usídlení většího počtu lidí. Již v roce 1950 započala výstavba na pravém břehu Sázavy před nově upraveným mostem u Amylonu. Bylo to 32 domků, tzv. Danmarků. Začalo se také s novým sídlištěm na Ptáčkově kopci, které později obdrželo název Stalingrad. (...) V době politických změn po XXV. sjezdu KSSS a odsuzování stalinského ‚kultu osobnosti‘ vyzval MěstNV veřejnost k podání návrhů

Stalingradě

lení prací sloužily početné brigády SČM, ubytované v prázdninovém období ve škole. V pondělí 17. srpna 1951 proběhla první tavba v nové peci za přítomnosti tehdejšího ministra těžkého strojírenství G. Klimenta. Zvon z této tavby je dnes umístěn před budovou Regionálního muzea na Tvrzi.“ (Stručné dějiny města Žďáru nad Sázavou)

na přejmenování sídliště Stalingrad a Stalinovy (Nádražní) ulice. Občany však více zajímala chronická nefunkčnost městského veřejného osvětlení, které svépomocí budovali, a chaotický způsob výstavby obytných

O čem se (ne) mluví

„Když po válce zůstalo v tehdejším Městě Žďár asi tři a půl tisíce obyvatel, nikdo netušil, že se může v nějaké hlavě vynořit nápad na industrializaci Horácka tím, že se právě zde postaví slévárenský a strojírenský podnik, v místě, kde nejsou ani suroviny ani kvalifikovaná pracovní síla. Bezmezné nadšení plus direktivy však dokáží nemožné – v roce 1951 G. Kliment provádí první tavbu (je to ocel nová, je to ocel Gottwaldova, případně Stalinova) za asistence bývalých řemeslníků a rolníků ze Žďáru a okolí a ‚odborníků‘ z celé republiky. Do Žďáru se začínají stahovat za prací lidé opravdu odevšad – a pro ty je třeba stavět byty. Není čas myslet na takové pošetilosti, jako třeba že lid musí nejen jíst, ale musí být ‚vyživován‘ i duševně.“ (Jakub Šofar, 1. číslo občasníku Vysoč.činná, 1. 6. 1989)

Aby tak zrovna hvězda spadla

Aby tak zrovna hvězda spadla
byla a dala, pak vypadla
byly to hrátky pro dva jen

Žďár nad Sázavou, foto Petr Boček

částí. Podivný vícepodlažní dům uprostřed ulice Pionýrů (dnes Brodská) byl tehdy kritizován i v televizi.“ (Stručné dějiny města Žďáru nad Sázavou)

venku už svítá, bude bita
byla a dala, čert ji vem.
Jenom ta skvrna na polštáři
jak bílý anděl s cudnou tváří
jako čistý malý neviňátko
a v klínu ještě bolest sladkou.
Aby tak zrovna hvězda spadla
potichu se pak domů kradla
pustá postel tu hledá sen
bude bita, dávno svítá
byla a dala, čert ji vem.

Umění v podchodech

Močím takhle v podchodě
žaloudek jak na vodě
nade mnou je hippie znak
po stěnách mi jede zrak.
Na malbu se podepsal
každý, kdo jen moh
každý, kdo jen trochu znal
pravopis a sloh.
I ti co je nepoznali
na vomítku malovali

různý pokyny a vzkazy
co se tady nezobrazí.
Co je tady poesie
kolik talentu tu hníje
o umění nemám strach
žije samo v podchodách.
Zjevuje se v hospodách
časem zmizí, je z něj strach
jenom ty největší skvosty
žijou v naší slovesnosti.

I v roce 2000 naprostá většina obyvatel sídliště Žďár nad Sázavou III neřekne o svém bydlišti jinak než: my bydlíme na Stalingradě. Jó, to byli Stalingradáci, ti dva kluci. Na Stalingradě nejde voda...

kolážovaná pohlednice ze Žďáru nad Sázavou

Žďár nad Sázavou, foto Petr Boček

Stalingrad je jedna z nejzachovalejších výkladní skříní „soreláckého“ urbanismu. Čtvrť plánovaná kdysi jako uzavřené pseudoměstečko, s bránami a centrálním ústředním domem s věžičkou, vyvedené ve žluté a zelené barvě, se však místo posměchu pomalu stává atrakcí – tak zachovalá architektura 50. let je jinde u nás málo k vidění. Pod střechami domů naznačené betonové trámy, pásy hvězd, na domech mírová sgrafita. V domech najdete dokonce kromě dálkového topení i krby. Rozředená manýra pseudorenesance.

To nejsou klasické koldomy, Stalingrad je „vyšperkované“ městečko ve stylu Nosovova Neználka. Dřív jsem se za něj styděl, dnes mně připadá jako umělé městečko ve

stylu Cowboy City – jenže tady se normálně žije, roste a umírá.

V noci na posteli se válím
jsem kamínek, plamínek, díl ohně, skály,
vzpomínám na ty co mě znali,
kteří mě brali, jen tak brali,
a když svůj úděl vyčerpali
prostě se zvedli k odchodu,
v noci se na posteli válím
přemejšlím o svém původu...

Nad některými krámy na hlavní ulici (bývalá třída Pionýrů, kterou kruhovitě obepínala z jedné strany ulice Marxova, z druhé strany ulice Engelsova), stejnými, podle jednoho vzoru, jsou nad vstupními

dveřmi z červené hlíny vypálené jakési vývěsní štíty: tu madona socialistického realismu tiskne pecen k hrudi, tu jiná madona socialistického realismu svírá láhev mléka, tu budovatel nových zítřků nabízí ošatku salámů, buřtíků a párků. Jakoby nám oznamovali: Takto uspokojujeme základní lidské potřeby, ve společnosti, ve které je každý svobodný. Vše je veselé a zářivé.

Jen někdy, když jsem šel náhodou kolem, připadalo mi, že i pecen chleba, láhev mléka a věnec buřtů vrhá dlouhý smutný stín...

Prokletý léto

(poslední sloka)

Na vlasy asi vlasový tonikum
todleto léto nepřeje básníkům
prokletý léto, kofola, pivo, rum
a když jsou lelky a holky vychytány
domů jdem tiše sami
na stole po nás hejno špačků
světél se držíme jak klacku
před spaním ještě noční zprávy
no hlavně, hlavně, že jsme zdraví.

Jakub Šofar

Básně jsou vybrány ze sbírky **Jana Antonína Nepomuka Moravy Nezabiješ stín** (vydáno vlastním nákladem, 2000).

Jan Antonín Nepomuk Morava (pseudonym), „capo di tutti“ žďárské nezávislé kultury, ovlivňoval svou výtvarnou, hudební a především písemnou tvorbou společenství „oněch zvláštních lidí“, kteří žili v malém či v menším počtu ve většině měst Čech, Moravy a Slezska v 70. a 80. letech „ve stínu“ slávy budovatelů reálného socialismu. Podpisem Charty 77 bylo jeviště pro jeho osudy předem určeno. Svým umanutým psaním, vypsáním se ze sebe samého, vytvořil pro své okolí poznatelný vzorec, otisk bondyovský a gellnerovský. J. A. N. Morava založil hudební skupinu Atomová Mihule, stal se jejím prvním zpěvákem a textařem.

O
čem
se
(ne)
mluví

Ženy

Profesoru Hamanovi věru není zapotřebí dělat advokáta, uzná-li za vhodné, obrání se sám, nicméně autorčina formulace vyznívá přinejmenším prapodivně. Hamanův Nástin je samozřejmě jen nástinem, v němž jde o nejzákladnější tendence a vývojové trendy naší kritické tvorby, nikoli o sáhodlouhé výčty všech nebo těch, kdo se tak či

Obávám se, že při přímé výzvě, aby jmenovala jednu, dvě nebo tři české literární kritičky, by asi Jungmannová evidentně znejistěla. Z toho nikterak nevyplyvá, že literární kritika je jednou provždy nebo byla jednou provždy takříkajíc výhradně mužskou doménou, ale v praxi jde skutečně o záležitost převážně mužskou.

Snad to dohromady nestojí řeč, ale zmínku by si to možná přece jen zasloužilo: Lenka Jungmannová si ve svém lapidárním souhrnném komentáři několika knižních novinek, uveřejněném v Literárních novinách č. 39, pochvalně zmínila o knížce Aleše Hamana Nástin dějin české literární kritiky – a v této mikrorecenzi (sama v závěru konstatuje, že i tento titul by unesl samostatné pojednání) najednou poněkud nelogicky, leč zřejmě zcela záměrně a koncepčně dospívá k značně kategorickému závěru: „Škoda jen, že kritika je v Nástinu dějin české literární kritiky prezentována jako obor, který je záležitostí převážně mužskou.“

onak, dřív nebo později literárněkritickou činností v různé intenzitě zabývali. Kdo zná vlastní Hamanovu kritickou praxi, ví, že píše se znalostí věci a bez jakékoli zaujatosti též o knihách z per našich spisovatelek nebo o tzv. ženské tematice, nelze ho tedy ani na okamžik podezřívát z apriorního vyobcovávání takřečeného něžného pohlaví z kolbišť literární kritiky. Proto se v žádném případě nedomníváme, že by se vědomě dopustil toho, co mu předhazuje Jungmannová: totiž že by nějak tvrdošíjně nnebo zarputile prezentoval literární kritiku jako hájemství, určené převážně pro muže, kritiky, esejisty, myslitele. Problém nebo malér, nechť si Lenka Jungmannová vybere podle libosti, že takhle to prozatím nebo doposud

via facti skutečně je, přičemž nejde o žádné zamlčování, ne-li vypuzování.

Holá fakta totiž mluví jasnou řečí. Obávám se, že při přímé výzvě, aby jmenovala jednu, dvě nebo tři české literární kritičky, by asi Jungmannová evidentně znejistěla. Z toho nikterak nevyplývá, že literární kritika je jednou provždy nebo byla jednou

se zanedbatelným kvalitativním podílem na charakteru nebo na vývoji české literární kritiky. Pokud chtěla Jungmannová dát najevo, že je to škoda, má pravdu, leč je to tak.

Zalistujeme-li zcela namátkou právě tím číslem Literárních novin, v němž kritička otiskla tento inkriminovaný výrok (nejde zde o to, do jaké míry je nyní literatura v Li-

novinách) neexistuje: taková je reálná situace, která nebyla jiná ani v dávných, ale ani v nedávných desetiletích. Z jiného soudku: nešál-li mě paměť, copak třeba v televizní Katovně Vladimíra Justa už hostovala – právě kromě Lenky Jungmannové – nějaká jiná literární, filmová nebo divadelní kritička? Šál-li mě paměť, i v tomhle případě znovu jde pouze o výjimku.

Nostalgicky řečeno, v oněch dávných i nedávných šedesátých letech jsem coby student nesmírně obdivoval literární kritiky Dobravy Moldanové, publikované v Sešitech pro literaturu a diskusi. Teprve dodatečně jsem si uvědomil, že nynější univer-

jsou kritické

– ale ne literárněkritické!

provždy takřkajíc výhradně mužskou doménou, ale v praxi jde skutečně o záležitost převážně mužskou. Pokud se tato situace v budoucnosti změní nebo pokud se dokonce promění v pravý opak, třeba někdy nějaký mladý kritik zaúpí, že literární kritika rozhodně není záležitostí jenom ženskou, v daném okamžiku však každý toho jména hodný literární historik musí konstatovat, že ženy kritičky představují v české literárněkritické scénérii věru učiněnou výjimku, příslovečnou bílou vránu. Z toho nevyplývají žádné věčné pravdy, jde zkrátka a dobře o jeden konkrétní fakt. A dlužno přiznat, bez sebemenšího předpojatosti, nemluvě o skrytém misogynství, že toto zanedbatelné kvantitativní zastoupení jde ruku v roce

terárních novinách trpěným přívazkem nebo trpěným přívěškem), literární kritičku tady nenajdeme (arciže s výjimkou Jungmannové) žádnou. (Pro úplnost: Kamila Chlupáčová je profesionální lingvistka a rusistka a její recenze knižního vydání studií Jiřího Honzíka je v dobrém smyslu slova „diletující“: kritice se Chlupáčová věnuje jen sporadicky.) V druhém zářijovém čísle Tvaru je to malinko lepší, ale jen malinko: z patnácti recenzí alespoň dvě nepsaly ženy: Šárka Nevidalová a Alena Dvořáková. V předchozím čísle Tvaru opět z patnácti recenzí napsaly ženy tentokrát tři recenze, jenže Věra Rosí je rozhodně spíš básnířkou než kritičkou. Bezpochyby žádný numerus clausus v Tvaru (předpokládám, že ani v Literárních

zitní profesorka Moldanová, z níž se stala renomovaná literární historička, tam byla co žena kritička zcela samojediná, neb všichni ostatní mladí kritikové byli mladými kritiky – muži. Čili: literární kritika nemusí být prezentována jako záležitost převážně mužská, protože opravdu je záležitostí převážně mužskou. Zdali je to dobře či nikoli, toť jiná otázka. A pokud má kritika jako taková problémy s reflektováním literárního nebo kulturního dění, zpravidla je to spojeno s jejím postavením ve společnosti, s jejími možnostmi veřejné diskuze atp., nikoli s tím, zda jde o záležitost převážně mužskou nebo převážně ženskou.

Vladimír Novotný

PhDr. **Yvonna Fričová** (nar. 1954),

editorka díla Alberto Vojtěcha Friče.

Ve vlastním nakladatelství Titanic připravila

k vydání mj. tyto knihy: Strýček indián

(s nakladatelstvím Madagaskar, 1994),

Dlouhý lovec (s nakladatelstvím Madagaskar,

1995), O kaktech a jejich narkotických účincích

(s nakladatelstvími Dharmagaia a Maťa, 1996

a 1999), Guido Boggiani, fotograf (1861–1901)

(1997), Čerwuiš aneb Z Pacheka do Pacheka

oklikou přes střední Evropu (2000).

A. V. Frič
a indián Čerwuiš,
foto archiv
I. V. Friče

Starý
Maggiota,
foto Guido
Boggiani

UŽ dvacet let zpracováváte rozsáhlou pozůstalost cestovatele a badatele Alberto Vojtěcha Friče (1882–1944): pořádáte přednášky, ve vlastním nakladatelství vydáváte jeho spisy knižně, organizujete výstavy z jeho pozůstalosti. Jak jste se k A. V. Fričovi dostala a čím vás jeho osobnost tak „strhla“?

Úplně na začátku mě „strhnul“ vnuk A. V. Friče, začali jsme spolu chodit už na gymnáziu. Teprve pak jsem poznávala jeho rodinu: jeho otce – opravdovou osobnost a vynikajícího vypravěče, a z jeho vzpomínek i jeho otce, Alberto Vojtěcha Friče, který zemřel v roce 1944. Fascinovaly mě historky z „Božíňky“, jak se říkalo někdejší Fričově vile s kaktusovými skleníky a klimatizační zahradou ve stráni pod košířským Černým vrchem. Můj tchán tam prožil fantastické dětství – jeho příběhy jsou něco mezi „Obecnou školou“ a „Knoflíkovou válkou“, vždyť do Košíř byli za první republiky posíláni učitelé za trest! Dům a způsob života

Dokud obsah čest, nezištnost rozhovor

i obživy jeho otce se velice vymykaly zvyklostem na periferii, ale místní obyvatelstvo, často z nejnižších sociálních vrstev, svého podivného souseda-cestovatele nejen akceptovalo, ale i respektovalo a obdivovalo. Byl připravený kdykoliv pomoci, věděl si rady se zahradou i se všemi praktickými věcmi (například s domácí chemií), byl nevyčerpatelnou

ří žijí svůj život nezávisle a s plným nasazením, přece stává. Docházely za ním nejrozmanitější návštěvy, často i známé osobnosti (Jaroslav Hašek vzpomínal na Fričův marný pokus odnaučit ho pít, Karel Čapek popsal svou zkušenost s policejní razí v chudinské ubytovně v sousedním Šablínově statku, k níž se „přichomýtl“ cestou z Božíanky atd.), bohatí sběratelé i obyčejní zahrádkáři chodili obhlížet a kupovat kaktusy, spousta lidí odhodlaných začít novou existenci v Americe přicházela pro rady. Fričův dům byl vždy pohostinný a otevřený všem názorům i existencím. Strhla mě prostě živoucí energie toho dnes už šestapadesát let mrtvého člověka.

Frič byl mimo jiné aktivní i literárně. Jako zatím poslední se v polovině letošního roku objevila jeho kniha *Čerwuiš aneb Z Pacheka do Pacheka oklikou přes střední Evropu, kterou jste editorsky připravila. O co jde?*

Je to příběh indiána z kmene Čamakoko, kterého Frič přivezl v roce 1908 z Paraguaye do Prahy. Jeho kmen postihla jakási záhadná smrtelná choroba a Čerwuiš, sám už také nemocný, se přihlásil jako dobrovolník, aby se nechal prozkoumat bílými šamany, kteří by snad mohli najít nějaký lék. Frič spěchal po dvouletém pobytu v jihoamerické divočině do Evropy, byl plný dojmů, vezl obrovské etnografické sbírky i unikátní folklórní úlovky, byl rozjitřený genoci-

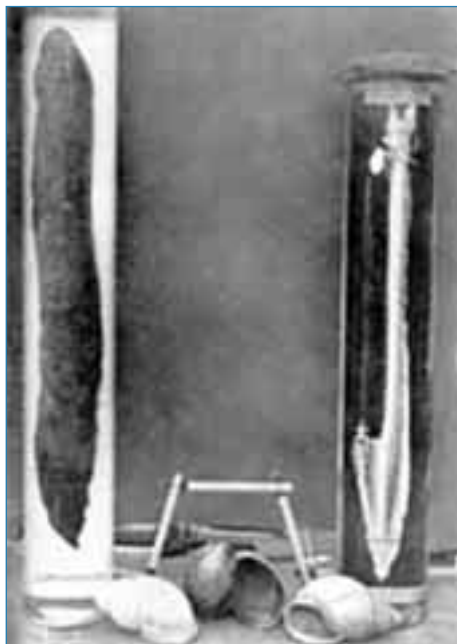
A. V. Frič, foto archiv I. V. Friče

budou mít nějaký slova jako přátelství, nebo tolerance...

s Yvonnou Fričovou

studnicí nápadů a improvizací, z jihoamerických pralesů si přivezl i tajemné znalosti indiánské medicíny. Osvojil si tam ale především velmi otevřené chování a pochopení pro odlišnosti lidí i pro právo na jedinečnost. I jeho názory byly často velice jiné a jeho argumenty odkrývaly nové souvislosti. Občas přestřelil, ale to se lidem, kte-

dou brazilských indiánů, již byl nedávno svědkem – a všechno to chtěl prezentovat na amerikanistickém kongresu ve Vídni. Čerwuiš mu pěkně zkomplikoval život. Náhody tomu chtěly, že doktoři v městech na trase do Buenos Aires si s nemocným indiánem neporadili a pak už divoce vyhlížejícího pasažéra nechtěla žádná loď vzít

Vzácná dvojdyšná
ryba *Lepidosirena*
paradoxa,
foto archiv I. V. Friče

zpátky do jeho rodného Pacheka – „Jedině v kleci!“ jak řekl kapitán. To ovšem Frič nemohl připustit. Domluvil se tedy s Čerwuišem, že bude vystupovat jako jeho barevný sluha a že ho dopraví domu oklikou přes Evropu. Že je to tragický experiment, myslím Fričovi došlo záhy, už na zaoceánském parníku. Ale v tu chvíli se už těžko dalo něco dělat. A jak známo, náhody většinou nebývají tak úplně náhodné. Pro Čerwuiše, ale i pro Friče byl ten rok v Praze tvrdou životní lekcí. No, přečtěte si to.

Jaké spisy z Fričova archivu ještě čekají na zveřejnění?

Je toho opravdu hodně. Snažím se teď zrekonstruovat jeho první čtyři cesty do Jižní Ameriky v rozmezí let 1901 až 1913 – dopisy, dokumenty, novinové články, účty, povídky, cestovní deníky. Tyhle věci jen chronologicky zařazené za sebou bez jediného slova komentáře představují jeho osobnost velice plasticky: jeho nadšení i zklamání, jeho úspěchy i omyly, jeho hřejivá slova i nenávistné syčení, jeho tolerance i černobílé vidění světa. Samostatnou kapitolu tvoří mytologie indiánů z Chaca, útržkovité záznamy, velice cenné svou původností. Frič ovládal několik domorodých jazyků a dlouhým soužitím s indiány pochopil mnoho z jejich způsobu uvažování. K některým příběhům připojil své stručné postřehy, naznačil například souvislosti s evropskými pohádkami. Nepouštěl se však do vlastní literární stylizace, nesnažil se o vlastní výklad,

učesávání příliš syrových námětů, vylepšování nesrozumitelných či nepochopitelných pasáží nebo domýšlení point podle našeho evropského vkusu a tradice, jak často všechny ty „původní mytologie přírodních národů“ v našich nakladatelstvích končí. Je to vzácný etnografický materiál, i když nepříliš rozsáhlý. Přemýšlím, jestli by z něj mohla být samostatná knížka.

Fričovo literární dílo vznikalo v prvních čtyřech desetiletích dvacátého století. V čem jsou jeho spisy aktuální dnes?

V předmluvě k jeho „dětské“ knížce *Dlouhý lovec*, která se mi před lety zdála velice prvoplánová a naivní (byla hodně redakčně upravená prvním vydavatelem, ale to jsem tenkrát ještě nevěděla), jsem později napsala, že se možná někomu může zdát, že se Fričovy velké ideály už do dnešní doby nehodí. Ale dokud budou mít ještě alespoň nějaký obsah slova jako přátelství, čest, nezištnost, tolerance nebo úcta k člověku a k přírodě, budou mít jeho knížky stále právo na existenci. Frič je navíc naprosto nedoceněná postava světové vědy, šíře jeho autentických poznatků z oblasti tropické botaniky, etnolingvistiky, etnografie a sociální antropologie jihoamerických indiánů byla v jeho době vskutku výjimečná.

Z archivu A. V. Friče pocházejí i skleněné desky s negativy italského fotografa Guida Boggianiho. Před třemi lety vaše

nakladatelství vydalo Boggianiho fotografie knižně, výstava donedávna putovala po České republice. Jak se Frič k Boggianiho negativům dostal?

Boggiani byl malíř, který žil posledních třináct let minulého století v Jižní Americe. V roce 1901 ho zabili indiáni na výpravě do Gran Chaca, ačkoliv s nimi do té doby vycházel, zkoumal je jako etnograf a často je i fotografoval. Frič ho osobně nikdy nepoznal (přijel poprvé do Paraguaye v roce 1903), ale obdivoval ho jako badatele i osobně statečného muže, který dokázal pracovat a tvořit tak dlouho a v tak obtížných podmínkách. Znal velmi dobře jeho publikované odborné práce, protože se sám zajímal o domorodce ve stejné oblasti. Během svého druhého pobytu v Jižní Americe získal a přivezl do Evropy většinu Boggianiho osobních věcí, jeho velikou etnografickou a archeologickou sbírku, rukopisy i na tři sta skleněných fotografických negativů. V Evropě vyhledal Boggianiho rodinu, aby jim věci předal. Sbírkou se pak podařilo umístit do vídeňského muzea a odborné poznámky spolu s negativy dostal Frič za odměnu pro srovnání a doplnění jeho vlastních výzkumů. Některé fotografie později opravdu tímto způsobem použil, a byl svými konkurenty osočen z krádeže autor-
ských práv. On se však naopak celý život pokoušel Boggianiho fotografickou sbírku popularizovat a zkopírovat ji pro velká světová muzea, aby tak unikátní materiál nezapadl a aby se na Boggianiho nezapomně-

lo. Měl obzvlášť za zlé italským vědcům, že je osud pozůstalosti i odkaz samotného badatele, který zahynul při terénním etnografickém výzkumu, nezajímá. Bohužel tato situace trvá dodnes. Protože se nám nepodařilo najít pochopení žádné odborné instituce ani sto let po Boggianiho smrti, vydali jsme knihu vlastním nákladem. Snad se z ní Boggiani ve „věčných lovištích“ raduje – chtěl totiž sám vydat velkou fotografickou monografii, která měla být „ozdobou všech knihoven“.

I sám Frič hojně fotografoval. Neuvažujete o souborném vydání jeho fotografického díla?

Fričovy fotografie jsou výborným ilustračním materiálem pro jeho rukopisy. Třeba knihu o Čerwuišovi skvěle doplňují – člověk čte takové dost nepravděpodobné příhody a najednou otočí list a vidí z té situace dokumentární snímek. Frič většinu svých cestopisných črt i beletrie psal teprve po čase a ve vlasti. Fotografie mu pomáhaly vrátit se do jihoamerické atmosféry, roztáčely filmové sekvence jeho vzpomínek. Napadlo mě konfrontovat jeho texty s fotografiemi, které jim pomohly na svět. Možná by z toho mohla být kniha nebo výstava. O jeho fotografickou tvorbu se zajímá také historik Pavel Scheufler, který možná časem Friče jako fotografa více „zviditelní“.

Rio Paraguay,
foto archiv I. V. Friče

připravil
Radim Kopáč

Hans

Jak divoši měli u sebe otroka,
pomlouval a byl by rád viděl,

Shromáždění náčelníků při měsíčku v Ubatubě, dřevořez z prvního vydání v r. 1557

Mezi divochy žil otrok z kmene Karižů, který je rovněž znepřátelen s přáteli Portugalců. Býval nevolníkem Portugalců, avšak uprchl. Divoši nezabijí nikoho, kdo k nim přeběhne, ledaže by se provinil nějakým zvláštním způsobem. Takový utečenec žije u nich jako otrok a musí jim sloužit.

Tento Karižó, který žil už tři roky mezi Tupinamby, vypravoval, že mě viděl mezi Portugalci a že prý jsem často střílel na Tupinamby, když tam přitáhli na svých válečných výpravách.

Před několika lety zastřelili Portugalci kteréhosi náčelníka Tupinambů a Karižó tvrdil, že jsem ho zastřelil já. Popichoval stále divochy, aby mě zabili, neboť prý jsem jejich úhlavním nepřítelem, jak sám viděl. A přece to všechno byla lež, neboť otrok žil už tři roky mezi Tupinamby a od mého příchodu do Svatého Vincenta, odkud utekl, uplynul teprve rok. Prosil jsem Boha, aby mě ochránil před tímto lhaním.

V roce 1554, asi v šestém měsíci mého zajetí, Karižó onemocněl. Jeho pán mě prosil, abych mu pomohl a uzdravil ho, neboť prý musí chodit na lov, aby bylo co jíst. Vždyť přece vím, pravil jeho pán, že by mi také dal díl, kdyby mu Karižó přinesl úlovek. Myslím-li však, že se otrok již neuzdraví, že by ho dal dobremu příteli, aby ho zabil a získal tak jméno.

Divoši mají zuby ze zvířete, které nazývají *paka*. Takový zub ostře nabrousí a rozříznou jím kůži v místě, kde se zarazila krev. Krev pak vytéká a je to totéž, jako když u nás pouštíme žílu.

Když byl Karižó nemocen už asi devět nebo deset dní, vzal jsem zub paky a chtěl mu otevřít žílu. Ale nepovedlo se to, zub byl tupý. Ostatní stáli kolem nás. Viděl jsem, že je to marné, a nechal jsem toho. Tázali se mě, zda bude opět zdrav. Řekl jsem, že jsem nepořídil, jak mohli dobře vidět. „Zemře,“ mínili divoši. „Zabijeme ho, dříve než zemře.“ „Ne, nedělejte to,“ odporoval jsem, „snad se přece uzdraví.“ Ale nebylo to nic platné. Vyvlekli

Hans Staden se zúčastnil
v polovině 16. století dvou
vojenských výprav do Nového
světa. O svých zážitcích žoldáka,
trosečníka a zajatce kanibalů vydal
po návratu knižní svědectví,
doplněné poznatky o novém
kontinentu, jeho obyvatelích,
zvířeně a flóře, a ilustrované
padesáti atraktivními dřevořezbami.

Staden

který mě stále
aby mě brzy zabili...

Hans Staden, dřevorez z prvního vydání v r. 1557

ho před chýši náčelníka Guaratingy. Dva ho drželi, neboť byl tak nemocen, že ani nevěděl, co se s ním děje. Muž určený k tomu, aby ho zabil, udeřil ho do hlavy, až mozek vystříkl. Pak ho nechali ležet před chýší a chtěli ho sníst. Varoval jsem je, aby to nedělali, neboť to byl nemocný člověk a mohli by tedy onemocnět i oni. Nevěděli, co dělat, až přišel jistý muž z mé chýše a nařídil ženám, aby u mrtvol rozděly oheň. Odřízl zabitému hlavu, neboť Karižó měl jen jedno oko a vypadal od své nemoci hrozně. Hlavu odhodil a ožehl nad ohněm kůži na těle. Pak ho rozsekal a rovným dílem rozdělil mezi ostatní, jak je u nich zvykem. Snědli ho celého až na hlavu a vnitřnosti, jichž se štítily, protože byl nemocný.

Prošel jsem všechny chýše. V jedné pekli nohy, v druhé paže, v třetí kusy trupu. Připomněl jsem jim, jak mě ten Karižó, kterého teď pekou a jedí, stále pomlouval; jak jim říkal, že jsem zastřelil některé z jejich přátel, když jsem byl mezi Portugalci. Byla to lež, protože mě tam nikdy neviděl. „Víte dobře,“ pokračoval jsem, „že byl u vás několik let a nikdy nebyl nemocen. Teď se však můj Bůh na něho rozhněval pro lži, které o mně rozšiřoval. Dopustil, aby onemocněl, a vám vnukl myšlenku, abyste ho zabili a snědli. Tak učiní Bůh všem zlým lidem, kteří mi ublížili nebo ještě ublíží!“ Mnoho divochů se zaleklo těchto slov. Děkoval jsem Všemohoucímu za to, že se mi ve všem projevuje tak mocný a milostivý.

Proto prosím čtenáře, aby věnoval pozornost tomu, co píši. Neboť nepodstupuji tuto námahu proto, že by mi dělalo potěšení psát něco nového, nýbrž jen z toho důvodu, abych uvedl ve známost dobrodiní, která mi Bůh prokázal...

*Devětatřicátá kapitola z knihy **Hanse Stadena Dvě cesty do Brazílie**, kterou právě vydává nakladatelství **Titanic** (Plzeňská 222, 150 00 Praha 5, tel.: 02 57 21 12 57, e-mail: titanic@telecom.cz).*

Kromě vynikající vypravěčského stylu je dílo ve světě vysoce oceňováno jako základní studijní pramen historie a etnografie Latinské Ameriky. Tento malý klenot cestopisné literatury vychází v překladu Vlasty Havlínové. Součástí 2. českého vydání je závěrečná studie přední české amerikanistky Simony Binkové o autorovi a jeho době, o literárním obrazu Brazílie 16. století v evropském i v českém prostředí a postřehy o původním brazilském obyvatelstvu.

Seschlý čas

na tváři kamene

Alois Nožička (fotografie),
Jiří Gold (básně)

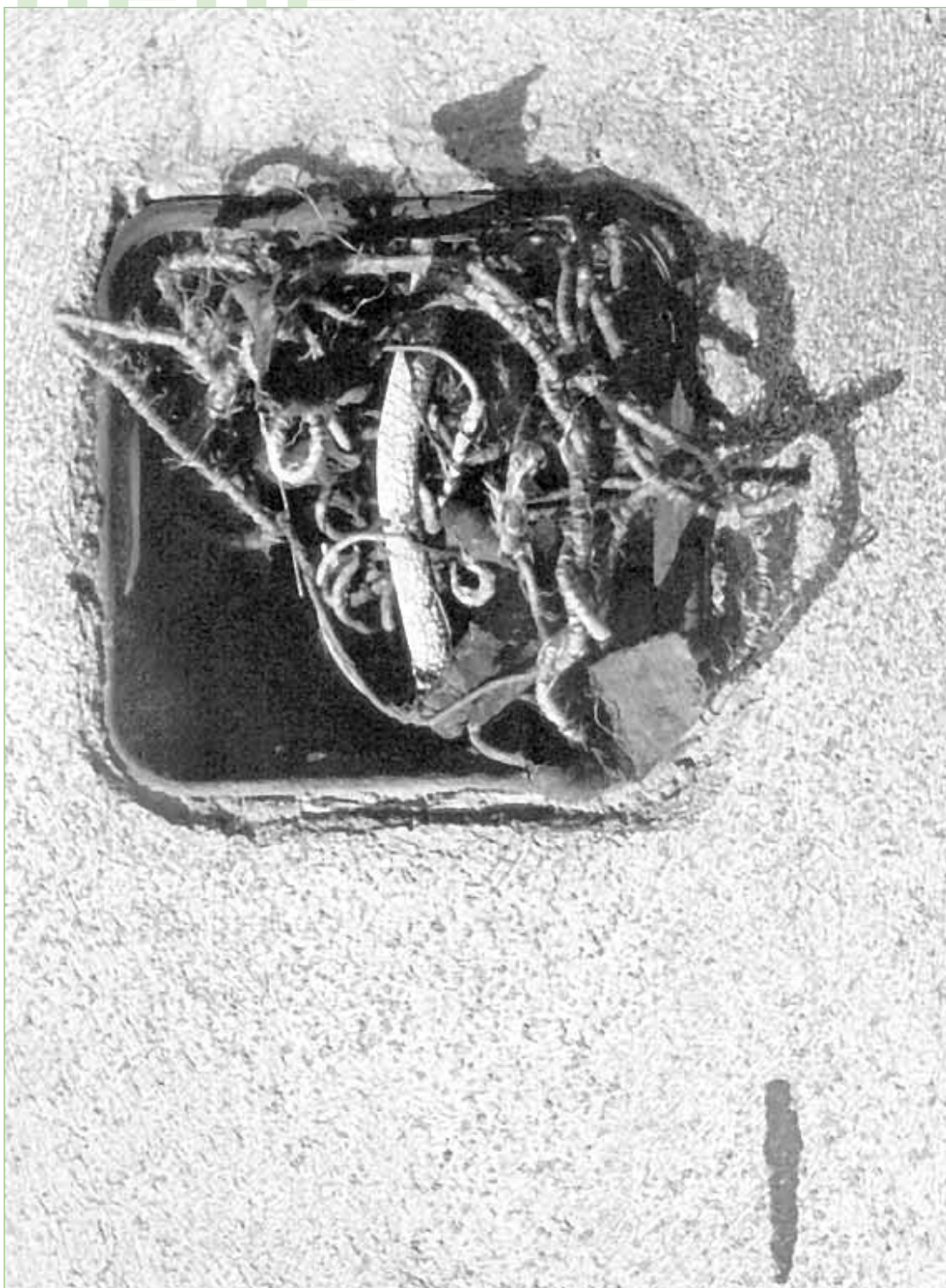
znamení trav
seschlý čas na tváři kamene
smrt na dosah: na kopci hrob
v hrobě voda
ve vodě živý obraz
strachu: stojíme tu

jako skály
na nichž zkouší sílu
víra světců: každý

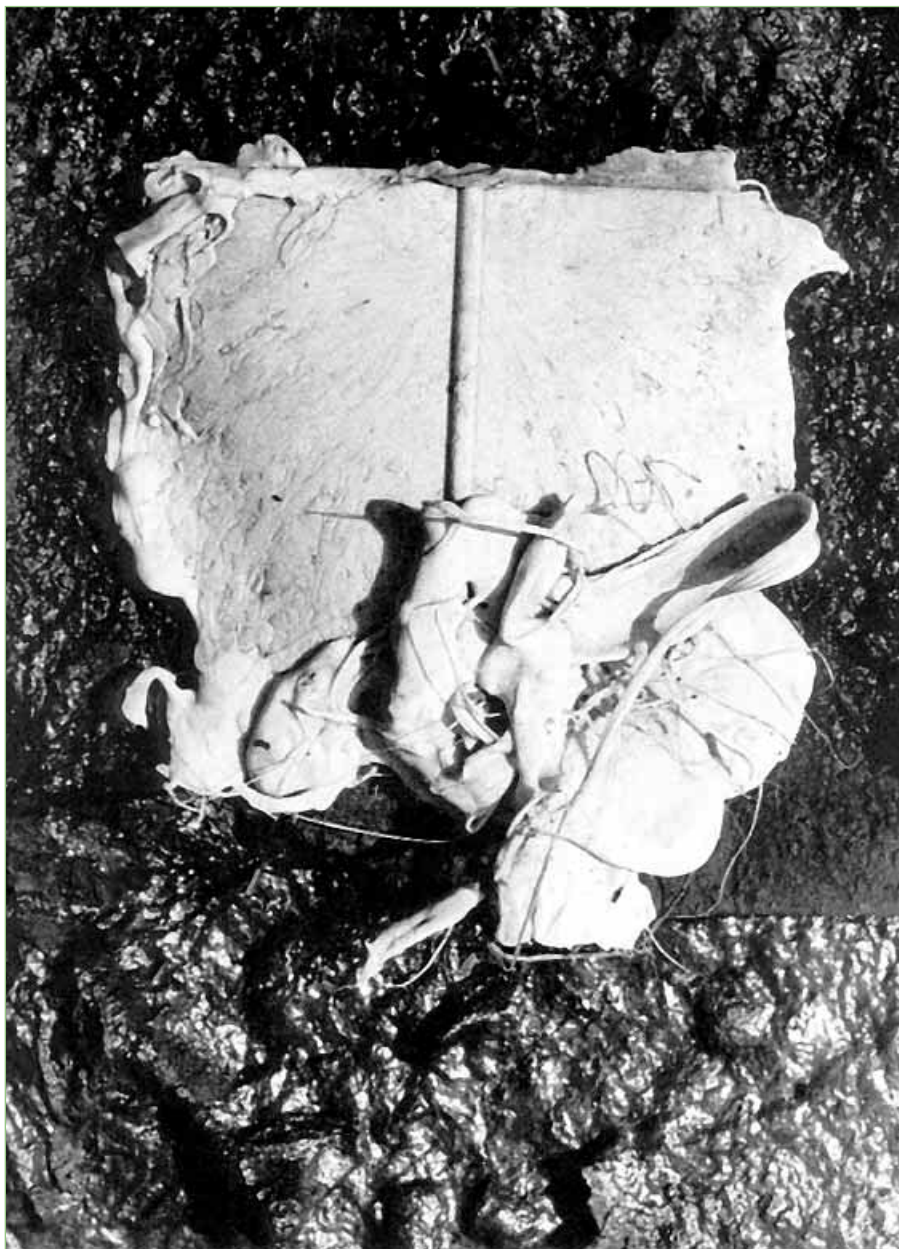
v duši průrvu
kudy za ním může
čert

6. 8. 1988

Okénko do zdi

Objekt tróuvé zády

Fotografie

Aloise Nožičky

(nar. 1934) jsou volným výběrem ze souboru cyklů **Komplementární svědectví 1, 2, 3** z let 1960–1990.

Básně Jiřího Golda

(nar. 1936) jsou volným výběrem z dosud nepublikovaného souboru textů z let 1988–1990.

šestiny
na tváři
kámene

červené se nevznáší: bílé
nepadá: modré
chce vzhůru: černé strnulo
v půli cesty: odkud
lze ještě přidat
aby svícen vzplál
barvy zjasněly: pohyb
byl ukončen a ticho
udeřilo do krunýře řeči
a navždy přefalo řetěz slov: ztiš se

nedovedeš-li zmlknout
do souzvuku s nevyslovitelným

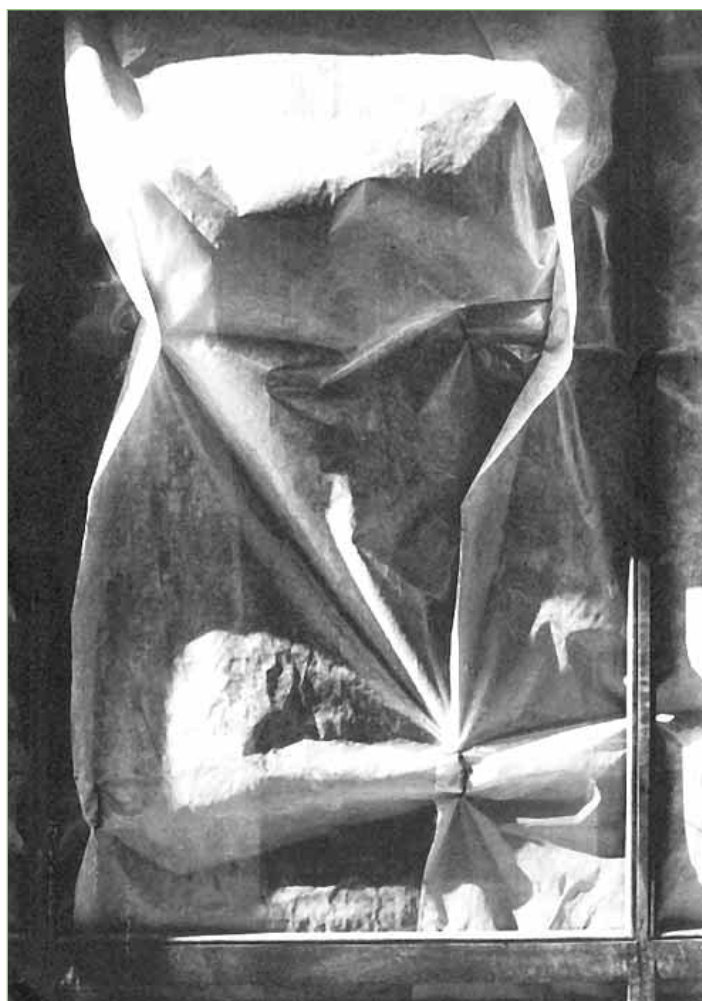
24. 7. 1989

bez odpovědí: a
bez udání
důvodu: ale ne
náhodou: opakování
i v jedinečném
jako příčina jistoty: tvé
čelo pokryté šneky
ukazuje k vlhké straně
úzkosti: tvé prsty
rovnoměrně neudatné
se zadírají do
mých ledabyly
se vynořujících
návalů nadšení: jak
marné úsilí: chtít
provléknout noc
ouškem padajících
víček

18. 8. 1989

Bez názvu

Bez názvu

Seschlý
vari
lene

přelož svůj úděl
z levé na pravou: vylej
inkoust svých dějin
prokousej se
vším co ti nebylo dáno
otevři znovu svůj účet: ne
ze závesti: ne ze zoufalství:
z prosté potřeby: být
jen jednou
mezi dvěma údery
(hodin): být
jen jednou
mimo (bijící) hodiny

30. 8. 1989

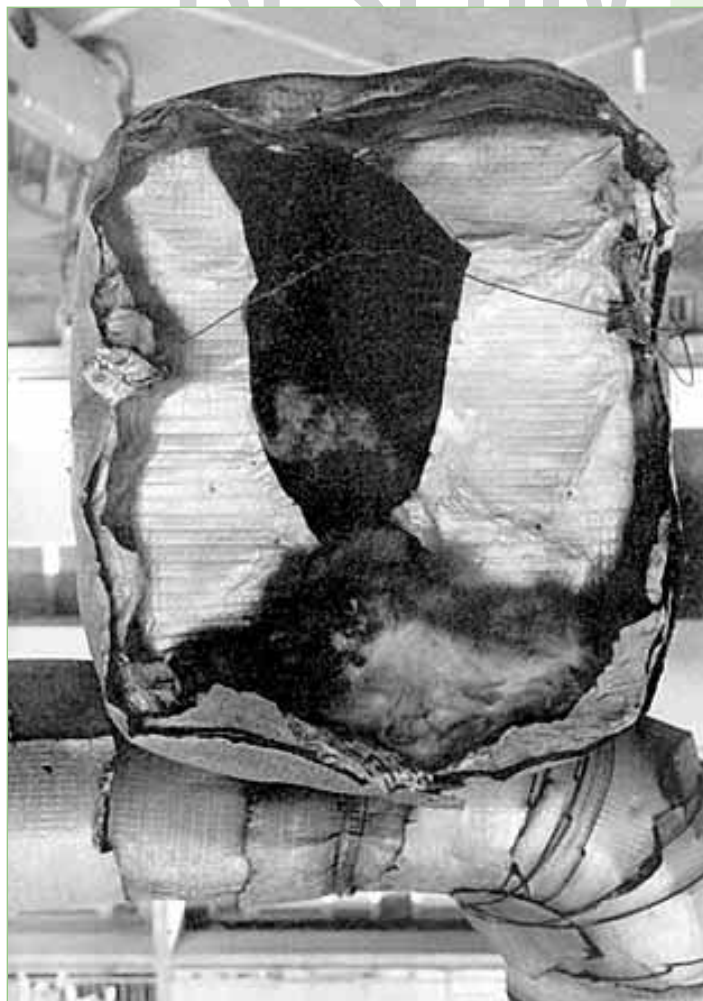

snad průhled
do hluchého dne: možná jen
vzpomínka na němohru
stínů: a nebo něco
co teprve přichází
bez obrysu: slepé vzrušení
nad sedlinou v šálku: nejen
naději odnáší čas: často
mění i blízkost
v dálku: smutek
v špás

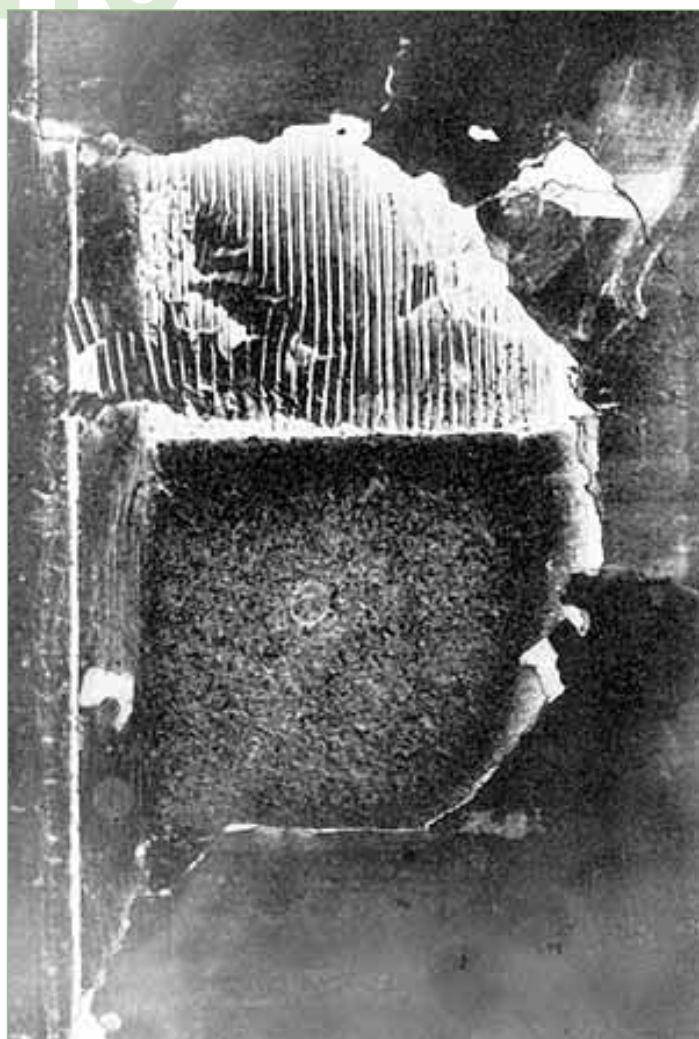
20. 10. 1989

zahrab si svůj den
pro příští bezčasí: vynášej
v koši svůj věk
jenž ti zatopil život:
co vzklíčí
z tolikrát provlhčené duše
průběžně odkládaným odhodláním?:
ne zemětřesení: jenom
šimrání na stěně
srdce: stále
jednou nohou ve věčnosti
z níž jde strach

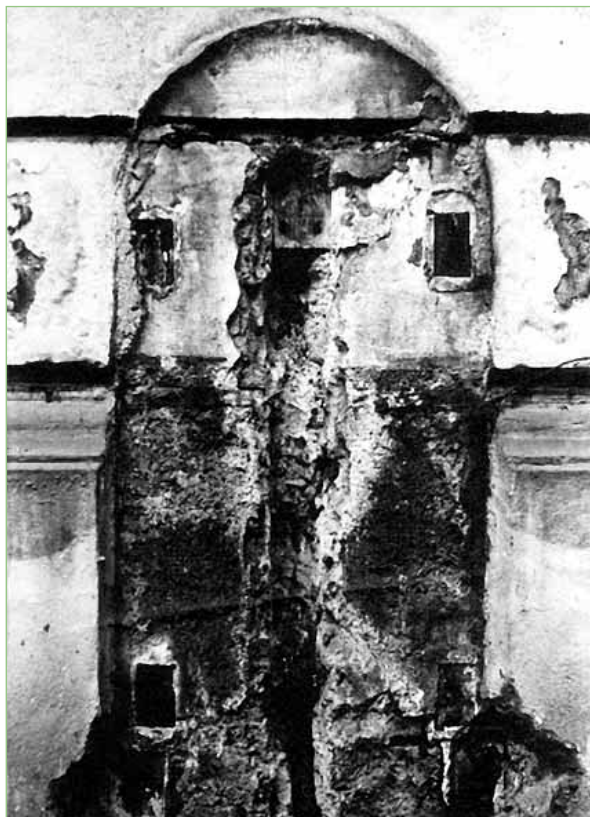
20. 10. 1989

Maska

Maska

Jude

nikdy nebudeš větší
než ve chvíli
kdy se ti zdálo
žeš nebyl

a vždycky
když slyšíš ve slovech
hlas svého srdce
je to jen ozvěna hlasu
anděla
jemuž jsi hleděl přes rameno
když r

15. 2. 1990

chaos a netečnost
kolem: ale vždycky
přijde někdo
kdo rozhrne větve
a oškrábe mech
z tvého kamene:
jeho hlas
naplní životem
i ticho hřbitova:
co se změnilo
v této krajině
kde všechno je jiné
jenom ty ne: byť byla
bezpečnost ještě vzdálená
hledím s odvahou k večeru
když už se mi podařilo přežít
ráno

28. 5. 1990

v propastech toho
co se nedá vykřičet
hlas sbírající se
k mlčení: staniž se
i beze mne: sklo
vybrušované nenasytnými zuby
pukající bez hlesu:
voda setrvávající
ve tvaru nádoby: život
vyfoukáváný horkým dechem až
k ničemu: nic
v podobě smyslu

20. 1. 1990

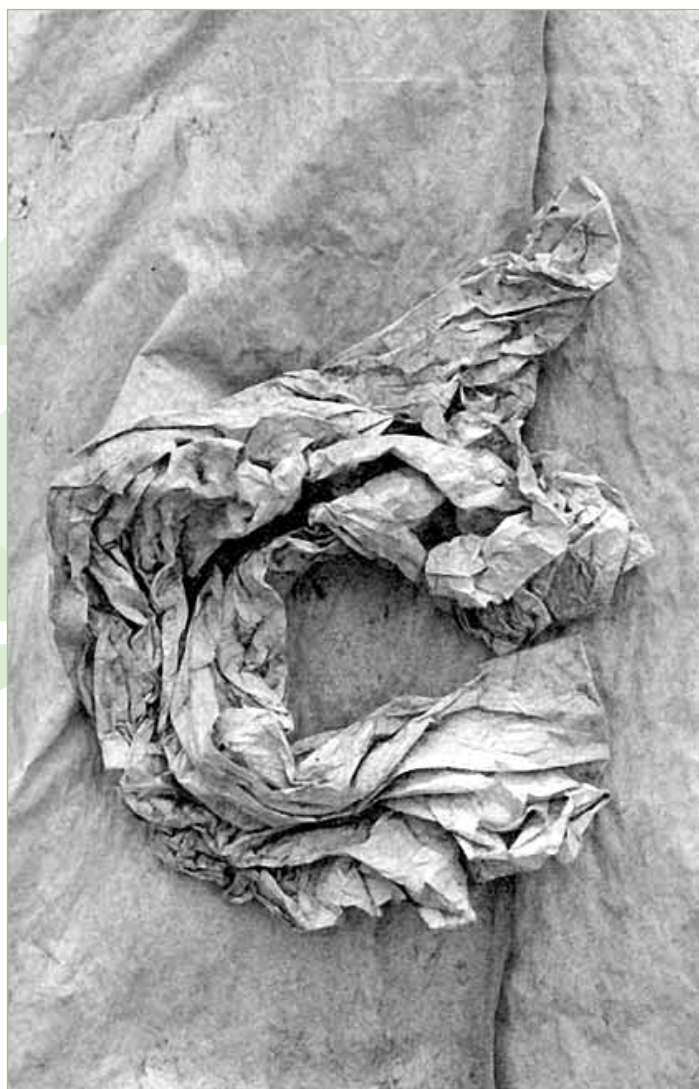
Bez názvu

Seschlý na tváři

Bez názvu

Bez názvu

výlet do hlubin tmy
když už se na nikoho
nedá spolehnout: dálkový pochod
k nevěře: šepot
doprovázený trháním papíru:
stín tužky
stín zdi
odbíjení pěstí
v hodinách: stín života
dupající v zrcadle
chtění mlaskající
v kanálech opuštěných obydli:
shrbení pod tíhou
sebe samých: tam
kde světlo proniká
svým opakem: tam kde
opak
je pravdou

23. 7. 1990

Když Eusebius
I. Hroděj nazítří po
celodenní štrapáci
z Pelhřimova
v přeplněném coupé
lokálky Jindřichův
Hradec–Brtná
s přestupem v Obratani
hodlal uplatnit svá
v mariáši nabytá práva
na zámku v Chorouni,
byl schwarzenberským
majordomem Jonášem
Bubnem u zámecké
brány doslova sešlehán
koženými šlemi.

Michal Šanda

Strom rodu Eusebia I. Hroděje barona von Choroun und Rassowitz

$$\begin{array}{r}
 \boxed{2} + \boxed{1} \\
 \hline
 \boxed{3} + \boxed{4} \quad \boxed{5} \\
 \hline
 \boxed{6} + \boxed{7} \\
 \hline
 \boxed{8} \quad \boxed{9} \quad \boxed{10} + \boxed{11} \\
 \hline
 \boxed{12} + \boxed{13}
 \end{array}$$

Titul Barona von Choroun und Rassowitz původně zakoupil za 2 zlatky 8 krejcarů v Praze na C & K registračním úřadě vymřelých rodův šlechtických Koruny české lučebník Antonín Pouzar. O baronský titul však jej ještě téhož dne, tedy ve středu 23. října 1899, obehřál v licitovaném mariáši řezník Božetěch Hroděj v pelhřimovském hostinci U města Vídně. Forhontem byl kloboučník Josef Salfinder. Po sto a sedm, maje na kartě toliko plindy s esem žaludským, odstoupil Salfinder od licitace. Mezi Pouzarem a Hrodějem hra vyštengrována na sto

srdcových a sedmu proti, oflekovanou neřestně.

Když Eusebius I. Hroděj nazítří po celodenní štrapáci z Pelhřimova v přeplněném coupé lokálky Jindřichův Hradec–Brtná s přestupem v Obratani hodlal uplatnit svá v mariáši nabytá práva na zámku v Chorouni, byl schwarzenberským majordomem Jonášem Bubnem u zámecké brány doslova sešlehán koženými šlemi. Ona správná Chorouň, farou a hejtmanstvím jest přináležející ku městysu Votice a krom kamenolomu na místě někdejší tvrze, v majetku velkostatkáře Šámala, nenachází se

zde mnoho pozoru hodného. Tato skutečnost ovšem nic nemění na faktu, že dotyčný šlechtický certifikát jest honosně proveden na ručním papíře, ručně kolorován a v levém dolním rohu opatřen oficiálním razítkem C & K registračního úřadu. Což baron Eusebius I. Hroděj neopomněl svým zákazníkům patřičně zdůrazniti, když jen co se z výprasku pozdraviti ráčil, certifikát slavnostně byl pověsil ve svém kvelbu na čestné místo nad řeznický špalek.

$$\boxed{2} + \boxed{1}$$

- 1 Judita Loubalová, 1742–1780
 2 Bardoděj Hroděj, cca 1730–1805
 3 Magdaléna Syřištová, 1779–1869
 4 Lev Hroděj 1776–1810, raubíř, oběšen v Pelhřimově
 5 Anna, 1770–1790, od 1786 řádová sestra v klášteře v Augsburgu

$$\boxed{3} + \boxed{4} \quad \boxed{5}$$

6 Vít Hroděj, 1800–1851, falzifikátor
7 Karolína Pertlová, 1774–1838
8 Jakub Hroděj, 1838–1911, mlynář
9 Kašpar Hroděj, 1832–1894, zahradník

10 František Hroděj, 1829–1859, lichvář
11 Marie Spirzová, 1846–1892
12 Eusebius I. Hroděj baron von Choroun und Rassowitz
13 Růžena Kudláčková, 1879–1954

*Vyrovnané jsou výkony
v hlavních i vedlejších
rolích, představení
však na zářném
herectví nestojí. David
Matásek nepřestává
být hotentotsky
nevychovaným
neurvalcem Slyem ani
v šlechtickém kroji
Petrucia. Za vše mluví
jedna z úvodních
namlouvacích etud,
když se zadkem
k ostatním
nápadníkům (a čelem
ke stolu) prodírá
k Baptistovi Minolovi
(Jiří Klem)
s napřaženou rukou:
„Já jsem Petrucio,“
aby mu v zápětí už
familiérně říkal:
„Tatínku“.*

Dobřej kus na můj vkus!

*Zlá Kateřina (Alena Štréblová)
v rozčepýřené klukovské paruce
plive po ženiších své slad'oučké
sestry plamennými nadávkami,
chudinku Biancu zavírá do skříně,
svému invalidnímu otci hrubě
odsekává a ruce má chlapsky
zabořené hluboko v kapsách
širokých montérek s laclem.*

vkus!

Expozice: V chudé periferní čtvrti staré dobré Anglie se z hospody vyvalí mohutný muž (David Matásek), pití ho zmohlo natolik, že záhy klesne k zemi a usne. Nad ním stojí krásná a hrdá číšnice (Linda Rybová) a jako anděl smrti odřikává svůj ortel: „Ten nezaplacený účet mi jednou splatíš!“ K chrápajícímu dráteníkovi a vandrákovi Christopheru Slyovi přiběhnou dva ďábelští „vtipálci“: Satan a jeho lovcí Satanela, převléknou Slye do urozených šatů a sezvou herce potulné společnosti, aby ve Slyově „snu“ sehráli jeden „dobřej kus.“

Tak začíná **Shakespeareovo Zkrocení zlé ženy**, které mělo premiéru 16. září 2000 v pražském Divadle Komédie a které

David Matásek a Alena Štrébllová v inscenaci Zkrocení zlé ženy, foto archiv Divadla Komedie

divákům nenabízí jen známou hru o drezuře zlé Kateřiny – je bohatší o tzv. prolog převzatý z „kvartového vydání The Taming of a Shrew, hry, která mohla být předlohou nebo naopak pirátskou verzí Shakespearovy hry.“ Díky této předeře, ať už skutečně napsané kdysi velkým anglickým dramatikem nebo ne, dostává hra v režii ostříleného Michala Dočekala (režiroval mj. Sen noci svatojánské, který měl premiéru v únoru tohoto roku) nový rozměr snu, či „hry ve hře“. Režisér Dočekal a dramaturgyně Daria Ulrychová svoji verzi také časově posunuli: někam do 70. či 80. let našeho století.

Krise, peripetie, kolize a katastrofa: Zkrocení zlé ženy patří k nejranějším, ale i nejhranějším Shakespearovým hrám. Jen

v Praze bylo v poslední době k vidění např. v Divadle pod Palmovkou, v režii Michala Langa se dosud hraje v Branickém divadle a během Shakespearovských slavností na Pražském hradě mohli návštěvníci zhlédnout tuto klasiku v pojetí Vladimíra Strniska. Zkrocení patří ovšem i k nejproblematictější Shakespearovým textům z hlediska „ideologického“. Podobně jako Kupec benátský vyvolává diskuse o antisemitismu, Kateřinino zkrocení zavání antifeministickými náladami. Dramaturgyně Ulrichová na tiskové konferenci prohlásila mj. toto: „My jsme se snažili ze hry jakékoliv ideologie vyškrtnout.“ Podle mého názoru se sice názorové otazníky škrtnout nepodařilo, ale díky snovému rámci, dostává divák šanci,

aby aristotelovskou stupnici dramatu zakončil svojí vlastní katarzí.

Jestliže ve snu vyhrává machistická verze a krotká ženuška poslušně šlape po oblíbeném klobouku, který se nelíbí jejímu „pánovi“, tak po probuzení jest „krotitel“ Petrucio opět jen ožralou, povalečem Slyem, který se bojí své ženy. Na rozdíl od zřetelně „feministického“ závěru Strniskovy inscenace končí vítězným smíchem žen, či pojetí Michala Langa, v jehož verzi Kateřina (Petra Špalková) přesvědčivě odřikává závěrečný monolog oddané a poslušné manželky, zůstává v „naší“ inscenaci závěrečná otázka viset ve vzduchu. Ale o ideologické rámce v této hře nijak zvlášť nejde. Dočekalovo Zkrocení je především skrz na skrz ko-

medií, atakem na břišní svaly, féerií režijních nápadů a fantastických detailů.

Nemohu si odepřít malou srovnávací vsuvku. V létě se na Hradě hrálo česko-slovenské Zkrocení, u kterého jsem málem umřela nudou a zklamáním. Inscenace totiž nepřinesla nic nového, natož převratného: Shakespearův text zůstal holý. Ozvláštněním měla být např. česko-slovenština, z níž však vycházely jen vtípky čtvrté cenové skupiny. Jen prvek úderů bubnů Michala Langa hradní inscenaci nalil trochu krve do žil, ale bylo to málo. Obhájci Strniskova pojetí prohlašují, že hra na Hradě byla určená širokým vrstvám, měla být lidovou zábavou pro spoluobčany, kteří divadlem příliš „po-

vkus!

trefení“ nejsou. Podle mého tím mohli i ty divadlem nejméně potrefené skoro urazit.

Že se na jevišti může odehrávat zábava pro širší publikum, aniž by se tvůrci museli snižovat jen k prvoplánovým, laciným a chlupatým fórům a gagům, dokazuje právě Dočekalova verze. Jeho kus rozhodně není určený tzv. „náročnému“ publiku (jemu jsou v Divadle Komedie určené jiné výtečné hry), ale do mrtě splňuje kritéria komediálního žánru. Zároveň však jde o hru chytrou, jejíž myšlenky rezonují v hlavě i po jejím skončení.

Představení oplývá účelně hravými kostýmy Zuzany Krejzkové, která si na rozdíl od erotiky Snu noci svatojánské tentokrát vyhrála s komičností (např. nápadníky ve stejném světlých oblecích od sebe rozlišuje jen různý směr proužků). Režisér přizval ke spolupráci konzervatoristu Jiřího

Kadeřábka; představení tak provází jeho původní hudba, ale také „soudobé“ šlágry.

Vyrovnané jsou výkony v hlavních i vedlejších rolích, představení však na zářném herectví nestojí. David Matásek nepřestává být hotentotsky nevychovaným neurvalcem Slyem ani v šlechtickém kroji Petrucia. Za vše mluví jedna z úvodních namlouvacích etud, když se zadkem k ostatním nápadníkům (a čelem ke stolu) prodírá k Baptistovi Minolovi (Jiří Klem) s napřaženou rukou: „Já jsem Petrucio,“ aby mu v zápleť už familiérně říkal: „Tatínku“. Zlá Kateřina (Alena Štréblová) v rozčepýřené klukovské paruce plive po ženiších své sladoučké sestry plamennými nadávkami, chudinku Biancu zavírá do skříně, svému invalidnímu otci hrubě odsekává a ruce má chlapsky zabořené hluboko v kapsách širokých montérek s láclem. Na rozdíl od Kateřiny (Anky Javorkové) z „Hradní“ inscenace však není vyzrálou ženou, která má svůj postoj k mužům odkudsi naprogramovaný. Její vzdor nepůsobí jednoznačně, spíš jakoby

Režisér a herci výtečně okoukali velké rodinné oslavy, které bujaře začínají, opile končí a jsou doprovázeny hudbou námezdního klávesisty a tuctovým zpěvem zpěvačky. Šumaři (Satan a Satanella) vyhrávají rozjařené famílii a přátelům nepřicházejícího ženicha songy „Jen bílý závoj“, „My dva a čas“, později do utlumujícího se nadšení „Zhasněte lampiony“ a nakonec „Osiřelo dítě“. Varhaník se ještě trapně snaží pozvednout náladu lidovými fóry. Vložka „ne-shakespearovského“ textu se vynoří ještě jednou v podobě povídky Václava Koubka Zájezd: tehdy ovšem běh hry nenaruší, naopak je jejím šperkem.

Katarze: Představení má šmrnc i glanc, zastávky k zamyšlení i spád, žádná schemata se neopakují (motiv „hry ve hře“ totiž režisér použil již ve Snu noci svatojánské). Baví-li vás verbální i situační humor a zároveň vás neuráží, když se s textem velkého dramatika pracuje jako s polotovarem, hmotou, z níž se dá modelovat něco nového, pak je Zkrocení zlé ženy v Divadle mezi Jungmannovou, Lazarskou a Vodičkovou ulicí určeno právě vám. Jak říká Sly ve výstupech ze svého snu-hry: „Dobřej kus, na můj vkus!“

Lenka Nejezchlebová

isnkyA

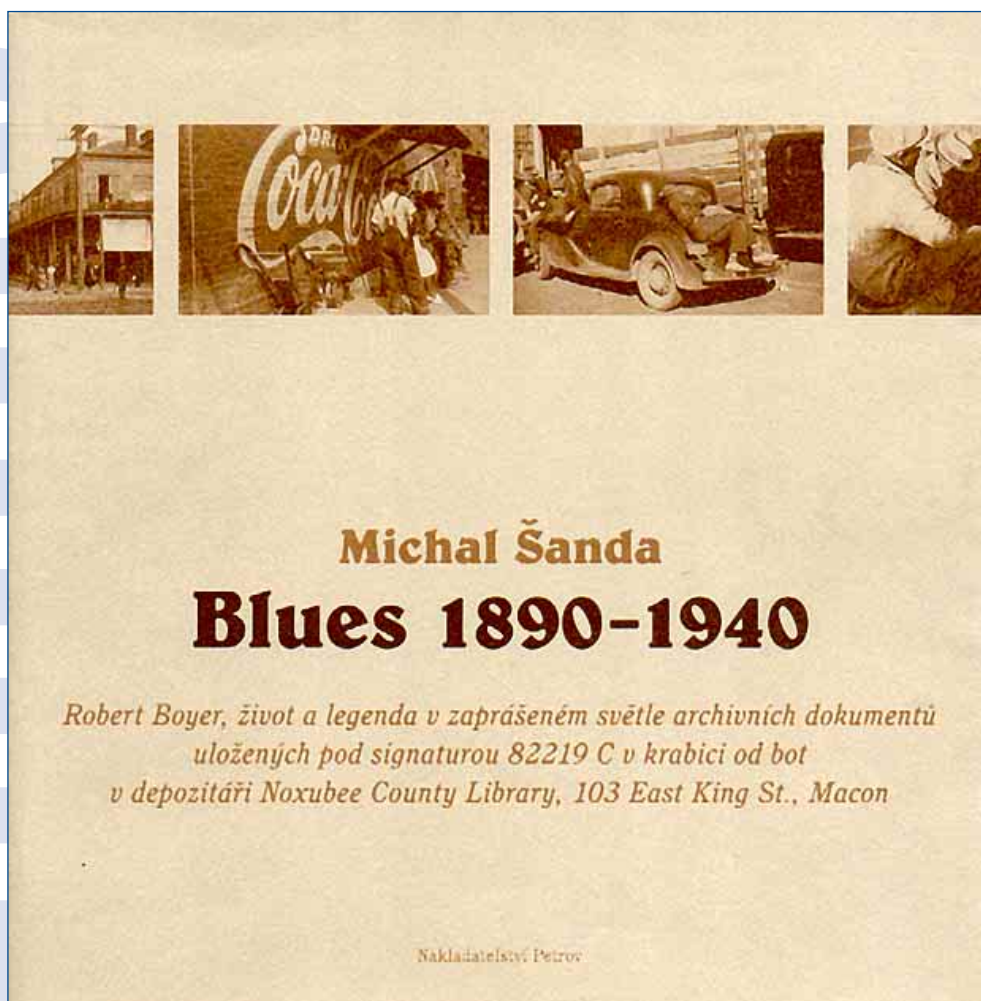
byl maskou, která má skrýt žárlivost na milovanější, sladší, oblíbenější sestřičku. Vždyť si onu masku taky, jakmile uvidí Petrucia, na chvíli zapomene nasadit: ženským gestem si upraví rozčuchané vlasy a sundá si brýle (vypadá bez nich líp!).

Muži obletovaná Bianca (Dana Batulková) zase není žádná „ctnost a nevinnost sama“, pěkně natvrdo svádí své učitele, Lucencia (Jan Dolanský) převlečeného za obrýleného filosofa s retardovaným výrazem v tváři, i kytaristu-hippíka, který se pohybuje jen kam mu dovolí šňůra od jeho elektrické kytary. Průvodci prologem, intermezzy i hrou – Satan (ve hře je Petruciovým sluhou) a Satanella – na sebe berou několik doplňkových rolí, např. ve scéně svatba, respektive čekání na ženicha.

*William Shakespeare: Zkrocení zlé ženy,
Divadlo Komedie, premiéra 16. září 2000. Re-
žie: Michal Dočekal, překlad: Martin Hilský,
scéna: David Marek. Hrají: David Matásek,
Alena Štrébllová, Václav Knop, Jiří Klem, Jan
Dolanský, Dana Batulková, Jiří Štrébl, Emma
Černá a další.*

Dobřej kus na můj

Šandův

Šanda totiž svůj encyklopedický či spíše slovníkový „bluesář“ v podstatě koncipuje jako epickou mozaiku, dokumentující bytostné sepětí umělcova ingénia s jeho podivínstvími, s prazvláštními, jakoby z kloubů vykmnutými životními osudy mnoha vynikajících protagonistů mississippské bluesové kultury z dávno již zašlých let 1890–1940. Jistěže si vypravěč a editor v jedné osobě navenek libuje v bizarnostech a grotesknostech, a proto se také rozhodl pro podrobný a zároveň rozvláčný podtitul: Robert Boyer, život a legenda v zaprášeném světle archivních dokumentů uložených pod signaturou 82219 v krabici od bot v depozitáři Noxubee County Library, 103 East King St., Macon.

hold bluesmanství a bluesografii

Pro toho, kdo četl nebo zná doposud vydané básnické sbírky **Michala Šandy** (on sám tvrdí, že datum a místo jeho narození není známo, nejčastěji však udává 10. prosince 1965 v chudinském špitále u sv. Apolináře), tj. *stoa* (1994), *Ošklivé příběhy z krásných slov* (1996), *Metro* (pod pseudonymem Jana Kroustová, 1998) a *Dvacet deka ovaru* (1998), může být jeho nynější kniha nemalým překvapením. Ne že bychom v publikaci **Blues 1890–1940** (Petrov 2000) nenašli řadu textů, v nichž bezpečně rozpoznáme a rozpoznáváme nikoli snad starého, leč stejně dobrého Šandu z jeho dřívějších prací, i když prý byly nalezeny v pozůstalosti jednoho kumštýře v zapomnění. Především však těžiště této knihy spočívá v něčem zhora jiném: totiž v sebrání „jedenapadesáti encyklopedických portrétů bluesmanů mississippské delty“, k nimž je podle možnosti připojena rovněž diskografie včetně jednotlivých katalogových čísel a pochopitelně i nanejvýš zevrubná odborná hudební literatura.

Posuzovateli to nicméně nedá a nemůže tu nevyslovit podiv, jak je možné, že Šanda jako dlouholetý zaměstnanec Divadelního ústavu zcela pominul jednu ze stěžejních knih v tomto oboru: monografii Cherawa Pelhama Gibsona *Vlivy mississippské bluesové alternativy na poetiku moderního divadla*, vydanou v Orlandu roku 1996 spolu s přílohou zahrnující biografické skici mnoha tehdejších tvůrců blues. Dá se to ale vysvětlit nejspíš tím, že v autorově na první pohled skutečně obsáhlé literatuře se pouze sporadicky objevují tituly z novější doby, čili se opírá o poznatky staršího data, leč toto nedopatření by dozajista nemělo čtenáři zastírat vlastní poslání pečlivě Šandovy bibliografické a lexikografické práce. Vždyť shromáždit na základě lopotné, byť cílevědomé práce všechny podstatné údaje o de facto zapomenutých a opomíjených hudebnících z jednoho legendárního jižního regionu Severní Ameriky, navíc ani neexistujících, to je pro středoevropského milovníka blues zadání téměř nesplnitelné a především nedocenitelné. Leč obzvláště při znalosti bohaté blu-

esmanské literatury, vydané v USA i v Evropě kupříkladu toliko v roce milénia, se může Šandovo olbřímí dílko, vznikající na nivách fascinující borgesovské imaginace, zdát co přispěvek zdánlivě diletantský nebo diletantizující. Smysl však má.

Šanda totiž svůj encyklopedický či spíše slovníkový „bluesář“ v podstatě koncipuje

jako epickou mozaiku dokumentující by-
tostné sepětí umělce ingénia s jeho pod-
vínstvími, s prazvláštními, jakoby z kloubů
vykmanutými životními osudy mnoha vyni-
kajících protagonistů mississippské blueso-
vé kultury z dávno již zašlých let
1890–1940. Jistěže si vypravěč a editor
v jedné osobě navenek libuje v bizarnostech
a grotesknostech, a proto se také rozhodl
pro podrobný a zároveň rozvláčný podtitul:
Robert Boyer, život a legenda v zaprášeném
světě archivních dokumentů uložených
pod signaturou 82219 v krabici od bot v de-
pozitáři Noxubee County Library, 103 East
King St., Macon. Jenomže všechny tyto de-
tails nedílně patří k onomu vše zastřešující-
mu epickému příběhu čili nadpříběhu, z je-
hož epizod se postupně skládá jednotný pří-
běh blues a bluesmana jako takového. Tako-
vý bluesman s velkým B anebo „blueswo-
man“ (či bluesmanka?) rovněž s velkým
B totiž prožili nebo prožívají historie a his-
torky, které věru není dáno ni souzeno pro-
žívat kdekomu našinci; snad je to opra-
vdová výsada kumštýřství a tuláckého
kumštýřství amerického jihu zvlášť.

Posuďme sami, přičemž nepátřejme
v dané chvíli po tom, kterému hudebníkovi
nebo hudebnici se to či ono přihodilo: tak
třeba jeden se nabodl na nůž, který jeho
matka před hádkou s prostitutkou ukrývala
pod podvazkem. Oženil se s dívkou o dvacet
let mladší. Nebo byl od narození slepý a vy-
učil se kartáčníkem. Roztříštili mu kladi-
vem čelist a zkoušel hrát na kornet se zubní
protézou. Spáchal sebevraždu spolknutím
žiletky. Kázal na nároží před Westbrooko-
vým pekařstvím. Pracoval jako popelář
a deratizátor. Se stříhači ovčí nesčíslněkrát
procestoval celý jihovýchod. Bez větších
komplikací pendloval jako bigamista mezi
Jihem a Severem. Ovdověl a skládal blues,
aby potěšil bratry krokodýly. Věnoval svého
plemenného býka jakémusi muži v Cabboo.
Byla kuchařkou u obchodníka s bavlnou.
Zpočátku měl blíž k dostihům než k hudbě.
Našli ho v kadeřnictví coby sotva půlroční

Robert Boyer - 22 - Blues 1890-1940

Abraham Dodds

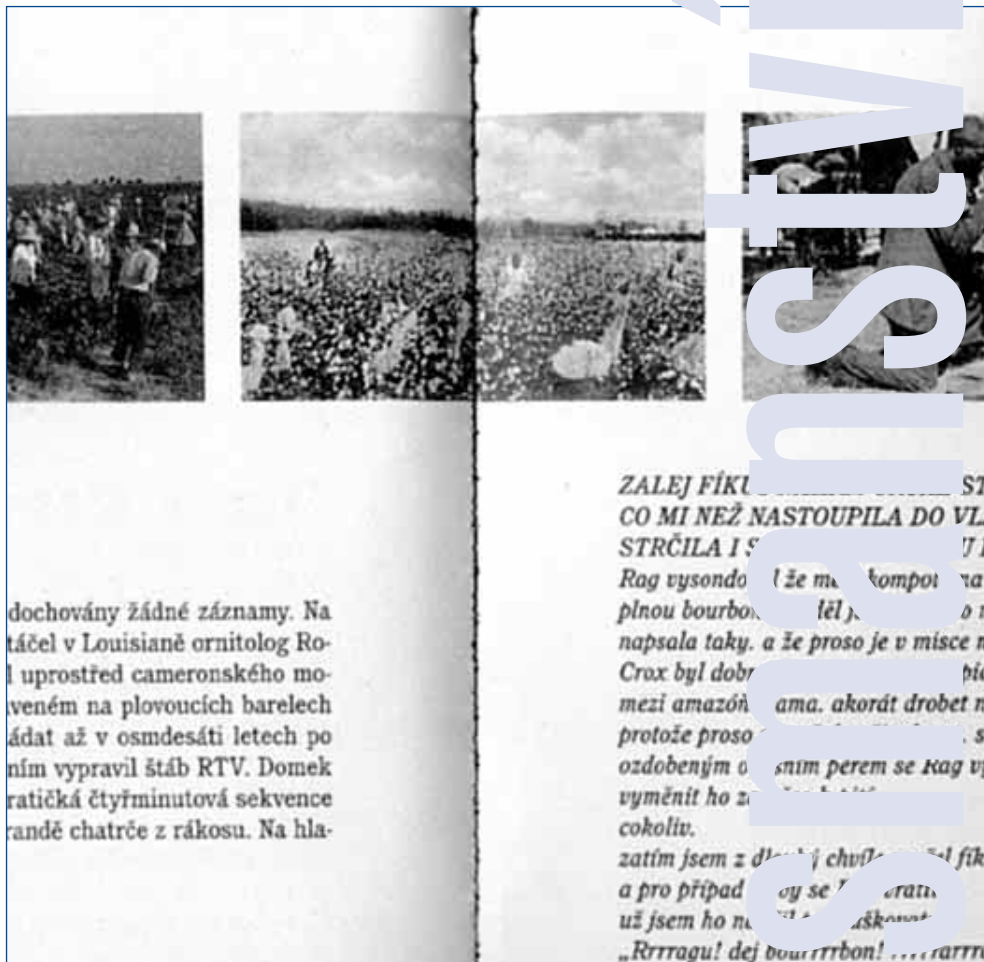
Není známo ani přibližné datum jeho narození a ani o jeho dalších osudech nejsou
hudební svět ale zapůsobil silou zjevení. Zjevení doslova. Když v dubnu roku 1952 na-
man Jacobs dokument o hnízdech volavek popelavých, náhodně se s Doddsem setka-
mil od nejbližšího města, zcela odříznutý od civilizace, v domku posta-
ní vážnou část svého života. Blues údajně začal sk-
smrti manželky, aby se... amoty a potěšil bratry krokodýly. V srpnu se za-
však našel?... abrahamu Doddsovi navždy zůstane jediná píseň a k-
ve Jacobsův stetson, odříkávající křaplavým hlasem Alligator Blues.

nemluvně a jiného zas v kontejneru na odpadky mezi hlávkami
shnilé kapusty. Ukradl chevrolet a vyrazil v něm na svatební cestu.

Život je vskutku daleko bizarnější, než si vůbec jsme ochotni při-
pustit, a projevuje se to i těchto střípcích ze životaběhů Šandových kva-
zilegendárních hrdinů. Taková jeho persona si třeba přivydělávala ry-
bolovem ve slepých ramenech. Nebo si pronajala prádelnu a mandl. Ji-
ný nosil mohutný zlatý prsten se zirkonovou napodobeninou brilian-
tu. Nebo teprve čeká na systematické zpracování a dohromady nic
o něm není známo. Jeden vypálil do svatebčanů dvě střely brokovnicí
a předtím až do zatčení pracoval v pekárně. Nebo vystupovala od
svých třinácti let v peep show a skončila jako prodavačka hot dogů.
Jednoho napadl poraněný býk a rohem mu rozpáral hrudní koš. Dal-
ší močil na dveře radnice. Vyrazil vstříc kalným vodám zachránit to-
pícího. Znásilnil a v panice kamenem ubil svého desetiletého bratra
(a dožil v přístavku pro zahradníky). Měla úctyhodnou hmotnost 250
liber. S blues neměl v podstatě nic společného. Jeden byl zabit zblou-
dilou střelou ze samopalu u nás za Hrbovem u Netolic, když Rusové ve
své okupační části pořádali hon na divočáka. Pouze jedinkrát se octla
v rozhlasovém studiu. Bluesman jménem William Shakespeare (!) za-
čínal v pivnicích v pohraničních městech Texasu a nakonec mlátil
svou manželku šlemi přes obnaženou zadnici.

Jsou to osudy bezmála jak v nedostižných a arcidrahých čas již
klasických Stendhalových Italských kronikách! Pokračujme: Rezig-

dochovány žádné záznamy. Na táčel v Louisianě ornitolog Rol uprostřed cameronského mo- veném na plovoucích barelech ádat až v osmdesáti letech po ním vypravil štáb RTV. Domek ratičká čtyřminutová sekvence randě chatrče z rákosu. Na hla-

ZA LEJ FÍKI ST
CO MI NEŽ NASTOUPILA DO VL
STRČILA I S U I
Rag vysondo (že ma kompoi na
plnou bourbon. (lél). o n
napsala taky. a že proso je v misce n
Crox byl dobr pí
mezi amazón ama. akorát drobet n
protože proso s
ozdobeným o snim perem se rag vy
vyměnit ho z
cokoliv.
zatím jsem z d... ý chvil... fík
a pro případ oy se ... erati.
už jsem ho na ... áškanst
„Rrrragu! dej bourrrrbon! .... rrrrru

noval na post koordinátora. Rozpálená litinová pánev mu přerazila holenní kost. Nosil prostitutkám v New Orleans dopisy na poštu. Měl nelegálně držený luger a pak pracoval v dřevorubeckém kempu. Vy- dal se na stavbu sklářské hutě. Podpálil dům Peggy Cheesemanové a pak se oběsil na šňůře od telefonu. Vyhledával v popelnících ne zce- la vyprázdňené láhve koňaků. Jednoho umlčeli roubíkem a odveklí ho do domu č. p. 412. Odcizila necesér a zbavila se ho vhozením me- zi corn flakes s odůvodněním, že se považuje za muže. Dohlížel v ne- přítomnosti pasáků na pořádek v dupárně nevalné pověsti. Jeho úsečný styl byl vynucený astmatickou nedostačivostí. Pracoval jako noční hlídač broskvoňového sadu nebo stahovač kůží na aligátory far- mě. Beztak nepravdělnou školní docházku ukončil čtvrtou třídou. Prý samotným Satanem mu byly dány do vínku pavoučí prsty. Putny roznášel pěšky. V doprovodu medvěda se promenovala po 124. Ave- nue. Promrzl na kost po noci strávené v tvídovém saku. Naletěl na sá- ček s cukrovinkami. Zemřel ve vaně v hodinovém hotelu. Oslepl a ujala se ho manželka se svým novým partnerem, čalouníkem Roo- seveltem Tatumem. Jeho urnu věnoval Boyer jakési tanečnici z Rox- wille, která popel léta až do vypotřebování používala jako podklad pro šminky.

V samém očarování touto půvabnou podobu lexikografické eufo- rie by nám však neměl zůstat stranou ani nový Šanda básník – i když v tomto případě jde dozajista o texty nalezené mezi písemnostmi ono-

ho již zmíněného mytického Roberta Boye- ra. Kdyby to však přece jen byly Šandovy básně, zdá se, že jsou poněkud umnější a do- konce rafinovanější, než abychom je odbyli konstatováním, že jde rovněž zde o Šandu staronového, o jeho známou pozdně un- dergroundovou tóninu například z Oškli- vých příběhů z krásných slov nebo z Dvace- ti deka ovaru, v nichž možná víc připomíná raného Jana Zábranu než soudobého J. H. Krchovského. Básnické texty z této publika- ce jako by představovaly reinkarnaci civilis- tických severoamerických románů zejména z třicátých a čtyřicátých let, svou dikcí nám přiblížily poznovu jižanské autory USA, ja- kož i Edgara Lee Masterse nebo naturel au- torů „drsné školy“: všude tam, kde se u nich zabíjí a vraždí, orchestr nebo rádia k tomu hrají blues, jen blues. Jsme tu svědky doko- nalého vcítění se do jedné látky, do jednoho stylu, do jednoho životního pocitu, do jedné nonkonformní filosofie, a nic nevádí, že zde všude jde v první řadě o nezbytnou daň slo- ženou principu vyprávět a básnit v duchu re- tro. Ocítáme se přece v nesnové stejně jako snové říši blues z časů 1890–1940.

Autor recenze v Mladé frontě Dnes označil nejnovější Šandovu knížku za v úhr- nu zdařilou mystifikaci, která se vyznačuje mimořádnou autentičností a důvěryhod- ností autorova přítomného „bluesového“ projevu. Tuto svou mystifikaci sice tvůrce připouští, je to ovšem mystifikace z rodu li- terárních recenzí Stanislaw Lema, pojed- návajících o knihách, které nebyly napsány, a přesto jsou vynikající (kritiky i knihy). Přesto však, mystifikace nemystifikace, ni- kdo v Praze mi nenamluví, že tito úžasní li- dé neexistovali a neexistují! Dává mi v tom za pravdu koneckonců i sám Michal Šanda vulgo Robert Boyer, když jejich básnický hr- dina Rag k tomu všemu podotýká: „Možná ale existují tím spíš / že jsem si je vybásnil. sám jsem tomu nechtěl věřit. / proto jsem se jima tak přecpal k prasknutí.“

Vladimír Novotný

Mnohem větší zážitek tedy Kaprálova

poezie nabízí tehdy, je-li čtena

několikrát, důkladně a pozorně.

Jenže zatímco Březinovy básně

důkladným čtením jednotný

smysl (či abych vás

pozlobil: chuť) neztrácejí,

ty Kaprálovy zhusta

Kaprálova poezie je dvojdomá

o původní

jednotu

přicházejí

S *Sypu kachnám sutou něhu / blahobyť a pokoj země. / Co máš proti mému zpěvu / řekni mi, než opereš mě!*“ píše v jedné básni své poslední sbírky **Ozvy kázání** (Votobia 2000) básník a redaktor Literárních novin Zeno Kaprál (ročník 1940). Ó Jaroslave Vrchlický, promni si v nebi svůj vous, ó Otokare Březino, i ty propleskni vousek svůj, neboť pánové – máte v české poezii nástupce. Nikoliv epigona, přebušovače vašich drahokamů, bobra ohryzávacího váš pomník, ale nástupce samostatného a svébytného. A přinejmenším stejně vousatého, jako jste byli vy!

Kaprálovo básnictví je od počátku 60. let, kdy autor sbírkou *Ploty* oficiálně vkročil do literatury, v podstatě neměnné. S výjimkou drobného a roztomilého vybočení z loňského roku (sbírka reklamních pojišťovacích textů *Moje pojišťovna* aneb v krajině arkádské) jedou veškeré básnickovy práce stále po jedné a téže výrazové dálnici. Posuzovat Kaprálovu nynější knihu tedy spíše znamená posuzovat autorovu tvorbu jako celek.

A teď jak to bylo myšleno s tím Vrchlickým, případně s mistrem humoristické deklamovanky Otokarem Březinou. Pro žádného z hejna dnešních literárních kritiků není radno hodnotit příští velikost básníků,

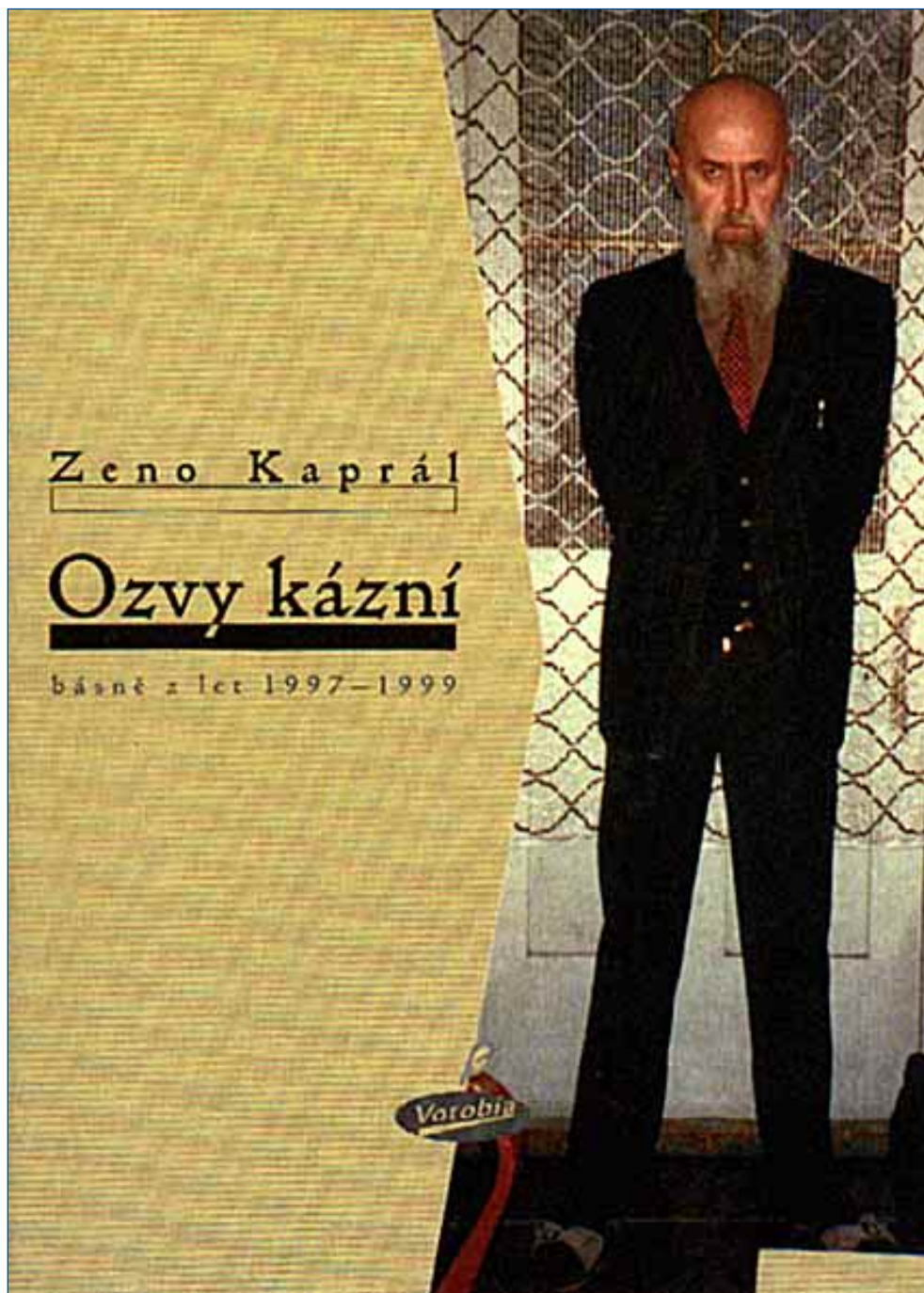
neboť budoucnost jeho názorům většinou pěkně natluče ciferník. Přesto si troufám tvrdit, že Zeno Kaprál neznamena a nebude nikdy znamenat pro poezii tolik jako Březina nebo Vrchlický. V čem je tedy jejich následníkem?

V případě Vrchlického je to jednoduché: v exkluzivitě výrazu. Kaprál se dokonce mnohem víc než blyštivá lumírovská superstar vyžívá v neobvyklých a ještě neobvyklejších slovech („I stélovitost města stává / po autodafé koptem jen“). Slova, která jsou sama o sobě jasná, mohou v nakupeních čtenáře mást a vezmou mu chuť číst dál. Kaprála vede snad snaha skrze zvláštnost výrazu přimět čtenáře k hlubšímu promýšlení a dešifrování významu, podobně jako nečekaný akord v písni přinutí posluchače k zaposlouchání se. Je-li ale nečekaných akordů příliš, píseň přestane být k poslouchání.

S nástupnictvím k Březinovi je to o něco složitější. Dostáváme se tu k oné dvojdo-

mosti z názvu recenze. Kaprálovy básně se totiž dají číst dvěma způsoby. Za prvé povrchně: „přejet“ je jen tak, slupnout je jako špatně rozkousaný bonbón. Pak sice na jazyku zanechají jednu jedinou chuť, ale slabou a mdlou. Druhou možností je labužnické přezvukávání a vychutnání; přičemž si plně uvědomuji, že používat totožná slova pro konzumaci jídla i poezie je nevkusné jak pro čtenáře, tak pro gurmány.

Mnohem větší zážitek tedy Kaprálova poezie nabízí tehdy, je-li čtena několikrát, důkladně a pozorně. Jenže zatímco Březinovy básně důkladným čtením jednotný

a rozpadají se
v nenavazující
shluky veršů,
mnohdy sice
hlubších než je
celý zbývající text,
většinou ovšem
jen artisticky
prsknutých do
prostoru, zde
konkrétně
na papír.

smysl (či abych vás pozlobil: chuť) neztrácí, ty Kaprálovy zhusta o původní jednotu přicházejí a rozpadají se v nenavazující shluky veršů, mnohdy sice hlubších než je celý zbývající text, většinou ovšem jen artisticky prsknutých do prostoru, zde konkrétně na papír.

Kaprál disponuje ohromnou slovní zásobou, jeho způsob práce s jazykem je obdivuhodný. Ne však z neznalosti, ale naopak z přezkušenosti a lásky k češtině se autor

pokouší chodit novými cestami a razit si vlastní výraz. Ať už jde o odmítání zvrtných zájmen („z mramoru byla a teď stydí / neví že chvěju stejně tak“), svérázné skloňování („a bez očník hlavy.“) či používání sloves v nových vztazích („on zámecké květiny divoce roste“), vždy můžeme toto pokusnictví šmahem zatratit i obdivovat. To je bezesporu výsadou dobré poezie. Všechny takové špumprnágle ale úplně odvádějí pozornost od samotného obsahu básní. Ostat-

ně i tato recenze si ničeho krom jazykových zvláštností nevšímá. Zeno Kaprál – prý ti chý, plachý a noblesní člověk – tak jako básník doplácí na to, že pokud něco říká, zaniká to docela v tom, jakým to říká způsobem.

Štefan Švec

Co
se
chystá

Co chystá k vydání

Antoni Morell i Mora (nar. 1941 v Barceloně), po otci Katalánc, po matce Andořan, prožil dětství na andorrském venkově v Esc'su u La Massany, které rozhodlo o jeho budoucí volbě státního občanství. Vystudoval filozofii, klasickou filologii, dějiny a práva, pracoval jako středoškolský pedagog a zastával funkce v orgánech andorrské samosprávy. V současné době se věnuje advokátní praxi, přednáší na univerzitě v La Seu d'Urgell ve španělském Katalánsku a je předsedou Sdružení spisovatelů Andorrského knížectví. Nevyčerpatelným inspiračním zdrojem se mu stala právě Andorra, kterou poznal jako chudou, zaostalou zemi se zřízením a zvyky přežívajícími z hlubokého středověku, ale kterou také sám pomáhal přeměňovat v moderní prosperující stát, respektující a ochraňující vše, co je bytostně andorrské. Jako jeden z předních současných katalánsky píšících spisovatelů je tvůrcem andorrského mýtu, s nímž se setkáváme v novelách *Set lletanies de mort* (1981, *Sedm litaní o smrti*, přepracované vydání 1990), *Boris I, rei d'Andorra* (1984, *Boris I., král andorrský*), *Als límits d'alba* (1987, *Na hranicích svítání*), *Karen, nena de la llum* (1996, *Karen, bystré děvčátko*) a v románu *La neu adversa* (1999, *Nepřítel snů*), který byl odměněn prestižní Cenou Karla Velikého.

Východiskem Morellovy fikce **Boris I., král andorrský**, která v nakladatelství Argo vychází v polovině října a z níž je vybrána i následující ukáзка, je skutečný příběh ruského bělogvardějce Borise Skosyрева, který se v červenci 1934 pokusil vytvořit nezávislou andorrskou monarchii. Autor se ve své novele opírá o reálná fakta, o několik málo dochovaných „královských“ dokumentů, ironické články v dobovém tisku a vzpomínky své matky. Úsporným, energickým stylem, pro nějž jsou charakteristické rytmicky úderné výčtové řetězce, přirovnání odkazující k tradiční moudrosti venkovanů, neotřelé metafor, humor

a vlídná, laskavá ironie, sleduje „devět slavných dnů“ samozvaného andorrského krále. Zvolil neobvyklý postup obrácené perspektivy, proto devět kapitol nese data od 14. do 6. července 1934. Představuje nám Borise Skosyрева v okamžiku, kdy je vypovězen z Andorry, a v poslední, desáté kapitole, tvořící jakýsi autorský doslov, líčí svoje setkání s laickým bratrem Jaumem, někdejší andorrským králem, v klášteře v Pobletu v srpnu 1983, i když nás současně nenechává na pochybách, zda jde o fikci.

Dva výrazné leitmotivy, všudypřítomné hodiny, neúprosně odměřující míjející čas, a spalující slunce, jako by ovlivňovaly chování všech zúčastněných postav. Morell svého hrdinu neoslavuje, ale ani neztrácuje. Vidí v něm snílka, blouznivce, dobrodruha, který zatoužil po nejvyšší šlechtické metě, ale svoje sliby, že s pomocí cizího kapitálu přinese do země blahobyť, možná myslel upřímně. Chudí Andořané snadno podlehl podmanivé vidině bohatství, zvláště když jim šli příkladem jejich volení hodnostáři, Generální rada v čele se syndikem. Morell ani je neodsuzuje, ale nikterak nešetří jejich (nejen andorrské) záporné povahové rysy, zvláště sobectví, chamtivost a závistivost.

Čeština je prvním cizím jazykem, do něhož je tato próza přeložena. Z katalánského originálu *Boris I, rei d'Andorra* přeložil **Jan Schejbal**.

v nakladatelství Argo

Ukázky z připravované knihy

7. července 1934,

šest hodin večer

(kapitola osmá)

Žádost o přijetí u syndika mu vyřídil Pere – bytost naprosto neschopná dělat cokoliv jiného než slídit od jedné skupiny ke druhé –, učitel placený obcí. Byl to klasický oportunista, který nečekal nic jiného, než že bude důležitý a získá společenské postavení. Byl svým způsobem šikovný a podařilo se mu pochytit několik moudrostí z „Perriera“, což vedlo k tomu, že ho lidé, zcela postrádající vzdělání, začali brát vážně. Stal se obecním „učencem“. Byl dokonce schopen dát dohromady pár slov a dopsat do Barcelony nebo do Béziers.

Přišel přímo k Borisovi a vyložil mu situaci:

„Jestli chcete být králem, můžu vám pomoci. Měl byste znát zem: já ji znám. Bude-

te si muset počínat velmi obezřetně: řeknu vám jak na to. Bude záhodno, abyste je udržel v dokonalé rovnováze: využil jejich ctižádost a proradnost. Pomůžu vám zvýšit jejich ctižádostivost a pracovat na tom, aby si nikdy nepřipadali jako zrádci. Je to nesnadný úkol, ale můžete se mnou počítat,“ chrлил ze sebe Pere, jako by šlo o lekci, kterou se naučil nazpaměť, ne obtížnější než seznam Napoleonových porážek.

Toho dne se Pere stal osobním tajemníkem Borise I., krále andorrského. Přehrabal kufry, truhly, které si přinesly někdejší nevěsty, prádelníky. Nakonec našel dvě košile, pár kalhot a čtyři motýlky. Osobní tajemník krále se musí oblékat – samozřejmě přiměřeně – jako dokonalý spolupracovník tak

vysoké osobnosti. Okamžitě tu bandu žáků nechá a pospíší si, aby byl věrnou, účinnou pravou rukou krále, který, pokud ho tušení neklame – a tomu nevěřil –, z něho udělá nepostradatelný nástroj pro velkolepé dílo, které hodlá uskutečnit.

Syndik generální prokurátor určil pro setkání šestou hodinu večerní. V té chvíli bylo půl páté a nebe bylo od poledne zakryto šedavým poklopem, věštícím letní liják. Vedro dotíralo na ulice, náměstí, dralo se dveřmi a okny.

Vyšňoril se jako nikdy předtím: musí zapůsobit.

(Heleď, Borisi, musíš to udržet v rovnováze, říkal si v duchu.)

Co
se
chystá

Co chystá k vydání

Připravil si na posteli oblečení, které mu za hodinu poslouží, aby zvítězil, nebo byl poražen: oblek bude tmavě modrý, kalhoty bez manžet, vybere trošku světlejší modrou dvouřadovou vestu s malými klopami. Taky si přehodí přes ruku jednoduchý tenký béžový převlečník z teplé velbloudí srsti, dvouřadový, se širokými klopami. Do druhé ruky šedý klobouk s úzkou střechou a nízkým dýnkem. Košile? Zobracel prádelníky. Našel jednu blankytnou s lehkým potiskem, kterou by jindy použil k cestě do města. Přehrabal spodní prádlo. Vybral si bílé spodky z česané příze a nátlčník, které tvořily komplet. Střevíce černé.

Uklidnil se. Vyřešil jeden z důležitých problémů audience. Od schodů zavolal, aby mu nahoru přinesli grenadinu s vodou: měl v ústech sucho, nijak, skoro jako by je neměl. Proč svolil, aby Florence zrovna dnes jela na výlet k jezerům? Měl však dobrý zvyk nechávat si stranou všechny články o módě, které vycházely v hlavních evropských novinách a časopisech. Podle toho, kde žil, nahlížel do tohoto soukromého vádeměka a vybíral si ze svého bohatého šatníku.

Městečko bylo jako betlém bez lidských postaviček. Obloha chvílemi tmavla, což ho nutilo zrychlit krok, aby se nestalo, že by po vši obezřetnosti přišel zmáčený jako houba. Zdálo se, že psi, které potkával, cítí bouřku: byli neklidní, vzrušení. Proč je

v téhle zemi tolik psů? napadlo ho. Až bude králem, bude s tím muset něco udělat.

Prošel pod kamenným obloukem, který připomínal spíše pevnost než vstup do domu. Soudní sluha – vyvolávač – ho očekával. Vyšli po několika schodech, které zmíraly přede dveřmi ozdobenými svastikami a růžicemi. Tam, za těmi dřevěnými dveřmi, se skrývá jeho protivník. Na druhé straně dveří bylo slyšet na vteřinu přesné hodinové ručičky, které oplakávaly šestou. Daleko, velmi daleko, za prázdným obyčejným stolem vystupoval baret a obličej zbrázděný tisícem vrásek a pod stolem vyčuhovaly nohy, potažené sukrem, a obrovské černé boty. Za těmito vějičkami zmijí oči, červené tváře, lehký úsměv.

„Pojďte dál, jen pojdte, pane Skosyreve,“ vyzval ho generální syndik, *Molt Il lustríssim Senyor Valentí Puig i Argemí*, představený a generální prokurátor záležitostí Údolí, zvolený většinou Generální rady, která chtěla s konečnou platností vyřešit staré nechutné nikam nevedoucí spory. Zvolili toho nejctižádostivějšího.

„Podívejte, přicházím z velmi daleka,“ začal Boris.

V té místnosti bylo jako v králikárně. Dusno, zatuchlé pachy; měla by se otevřít

v nakladatelství

Argo

Ukázky z připravované knihy

okna, aby kapky deště, které začínají padat, spláchly stěny a podlahy.

„Viděl jsem vaši zem,“ řekl Skosyrev. „Je úžasná. Prochodil jsem ji od nejvyššího vrcholku až po nejnižší část. Už několik dnů se pohybuji v těchto končinách: netušil jsem to, opravdu ne. Možná vy a vaši lidé to nedokážete ocenit,“ všiml si nepatrného pochybovačného posunku, „ale věřte mi, nevíte, co máte.“

Nastalo ticho, ale bylo to tvůrčí ticho, nutné k nalezení nových myšlenek a k rozvážení těch předešlých. Hodiny neochvějně odměřovaly čas.

„Nevím, co vám o mně vypravovali. Ano, sjezdil jsem celou Evropu. Znáte Polsko? Tak já jsem odtamtud. Víte, kdo byl car a Lenin a Vilemína Holandská a Simpsonová...“

Náhle zmlkl. Rozjel se, a to je nebezpečné! Přišel tam jednat o obchodech, a teď tomu člověku s ptačím obličejem vykládá o svém životě.

(Borisi, dost! Co by řekla *mistress* Marmottová? Cítil, jak se potí v podpaží. Chvilí

se díval na své anglické manžetové knoflíčky.)

„Zkrátka,“ přerušil Boris odbočení, „moje nabídka spočívá v tom, udělat z téhle země moderní stát. Potřebujete peníze a já vám je můžu nabídnout. Je to jedinečná, pohádková, panenská země. Je zapotřebí to spustit, nic víc. Peníze, svoboda: to je můj návrh. Svoboda v rámci řádu, samozřejmě. Nemějte z toho obavy: uchováme všechny potřebné tradice. Nechte to v mých rukou: jsem člověk připravený, všude ve světě mám přátele. Bude-li třeba, pozveme sem experty, odborníky. A o všechny se bude až do smrti pečovat a budou umírat důstojně. Lékaři, školy, telefon pro každého, silnice, lázně, hotely... Když vaši zemědělci postoupí jméno k založení společností, budou žít z renty. Rozpočet šedesát sedmdesát tisíc peset na rok, to je pětaticet franků na hlavu, je směšný. Platy jim budou trhat kapsy u kalhot,“ zakončil Boris.

Stařec vypadal jako solný sloup, jako by právě pozoroval zničení Sodomy a Gomory. Na temeni hlavy neměl ani vlasy, ani nervy,

oči měl podivně podlité krví, suché rty; po žilách na krku mu klouzaly kapky potu. Z kotníků prstů se mu linulo milé teplo.

„Co za to chcete?“ vyplnil stěny pracovní úředně posazený hlas.

Liják se proměnil v úchvatnou duhu, která čistila špinavá vysoká okna. Z hloubi žaludku mu jako džber zavěšený na rumpálu studny stoupal pocit svěžesti. Konečně si byl jist: dosáhne toho, že bude mít kousek země, vyryje do ní hlubokou brázdu, stoupne si do ní a jeho nohy vyrostou jako dvě úžasné, elegantní břízy. Nadešla chvíle výzvy na souboj: poprvé v životě, a to se mu nestalo ani v Holandsku, ani ve Francii, ani v Anglii, na sklonku tohoto červencového odpoledne – hodiny ukazovaly sedm hodin večer –, se chudý ctižádostivý blátošlap už už chytá jeho utkvělé představy, aby ji přijal za svou: vytvořit soukromý kout světa a proměnit v něm jeho pohádky ve skutečnost.

„Chci být andorrským králem.“

Připravila

Kateřina Rudčenkova

Zora Šimůnková

Zora Šimůnková o sobě: „Je mi 35 let, mám dvě děti, srdce na tři desetinná místa, spoustu zájmů a nápadů. Vystudovala jsem Střední knihovnickou školu, ale k práci v knihovně mě to nijak netáhne. I když teď v jedné pracuju. Cokoliv ještě Vás o mně zajímá, můžete zjistit pouhou otázkou.“

Parade marš

(mým mužům, mým láskám)

Vzpomínám na své lásky:
je to defilé
– každý z těch mužů
jde proti mně nocí,
když dodívám se,
ve tmě zase mizí.
Už skoro všichni jsou mi,
Bože díky, cizí.
A v krvi mám tak dvě tři promile.

Neděle

(Karlů Šmídovi)

Já píšu, Karel vaří
Jíme
Poezie je hotová
Já z ní taky,
Karel ze mně též.
Koukáme na TV,
povídáme.
Nejdeme na fotbal,
je déšť.

Než mě Bůh

Představujeme Vám

(nová jména české
poesie a prózy)

Díry ve zdi

Doma máme díry ve zdi.
Každý se ptá:
Co jste to dělali?
– To od těch špatných slov,
co k sobě nechci pustit –
takže jak kulky
mi odskakují od hlavy.

Bez názvu

Než mě Bůh tiple jako cigaretu,
vyfoukne předtím aspoň obláček,
řekne mi o tom aspoň jednu větu?

Čtenář a autorka

(O. S.)

Poprvé v životě vidím svého čtenáře.
Sedíme v hospodě, řeči se točí jako pivo:
on o sobě, své práci a mých dílech,
já trošku o sobě, víc o literárních cílech.
Řeči jak pivo pění a témat,
jak čárek na tácku, přibývá...
Notujeme si, smějeme se,
kromě té hospody najednou nic není...
Literatura
– taky způsob seznámení.

Až nevymyslím už ani jeden rým

(svým čtenářům do foroty)

Až nevymyslím už ani jeden rým,
budu se loučit těmito slovy:
Vážení čtenáři, dobrý den:
už zase jenom žiji.
A proto sbohem, milí čtenáři,
sbohem a šáteček,
loučím se s poezií.

(Kdybych Vám přesto chyběla, tak
Nezval, Seifert and co. Vám poví,
co já chtěla říct
– a navíc lepšími slovy).

tiple jako cigaretu

připravil
Jan Los

V příštím čísle (vychází 31. října 2000)

si přečtete:

Štefan Švec
o nové knize Lubora Kasala

rozhovor
s Jaroslavem Kovandou

Vladimír Novotný
o nové knize Barbary Nesvadbové

příloha Poezie pro cestující
(na internetu)

Na shledanou příště!